

ЗВІТ

ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

за 2019 рік

<https://fiu.gov.ua>

Київ– 2020

ЗВІТ

ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

за 2019 рік

Київ – 2020

Зміст

Звернення Голови Державної служби фінансового моніторингу України Черкаського Ігоря Борисовича	4
1. ПРО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГ	6
1.1. 2019 – Основні підсумки роботи.	7
1.2. Кадрові питання	8
1.3. Фінансування Держфінмоніторингу.	10
2. РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРО- РИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ	11
3. СТАТИСТИКА ОТРИМАНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ	14
3.1. Загальна динаміка отриманих повідомлень	15
3.2. Динаміка отриманих повідомлень в розрізі суб'єктів первинного фінансового моні- торингу.	16
4. АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	20
4.1. Процес аналізу інформації	21
4.2. Зупинення фінансових операцій.	23
4.3. Фінансові розслідування	24
4.3.1. Протидія фінансуванню тероризму та сепаратизму	25
4.3.2. Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь	26
4.3.3. Розслідування операцій, пов'язаних з бюджетними коштами та іншими державними активами	29
4.3.4. Розслідування операцій, пов'язаних із діяльністю «конвертаційних» центрів і підприємств з ознаками фіктивності та із зняттям готівкових коштів.	32
5. УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ	35
6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЄДИНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕ- МИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕР- ЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ	38

7. МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ	43
7.1. Взаємовідносини з регуляторами та іншими державними органами	44
7.2. Взаємодія з суб'єктами первинного фінансового моніторингу	52
7.3. Методичне забезпечення, навчання суб'єктів фінансового моніторингу	53
7.4. Національна оцінка ризиків	56
8. ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЇ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	58
9. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	64
9.1. Робота з міжнародними організаціями	65
9.1.1. Співробітництво з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)	65
9.1.2. Співробітництво з Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок	66
9.1.3. Співробітництво з Радою Європи (Комітетом експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL)/Європейською Комісією	68
9.1.4. Інші міжнародні заходи	70
9.1.4.1. Співробітництво з НАТО	70
9.1.4.2. Співробітництво з Європейським Союзом	70
9.1.4.3. Співробітництво з Організацією Об'єднаних Націй (ООН)/Управлінням ООН з питань наркотиків і злочинності (UNODS)	70
9.1.4.4. Співробітництво з Організацією за демократію та економічний розвиток – ГУАМ	71
9.1.4.5. Співробітництво з Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ)/ПФР Республіки Польща в рамках проекту міжнародної технічної допомоги Республіки Польща	71
9.1.4.6. Співробітництво у рамках проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI)	73
9.1.4.7. Міжнародні заходи загального характеру	74
9.2. Обмін інформацією з іноземними підрозділами фінансової розвідки	75
СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2020 РОЦІ	76
ДОДАТКИ	78

Звернення Голови Державної служби фінансового моніторингу України Черкаського Ігоря Борисовича

Шановні українці!

Маю честь презентувати Вам Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2019 рік з основними підсумками роботи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

У звітному періоді ключові акценти у роботі українського підрозділу фінансової розвідки були сфокусовані у першу чергу на практичних фінансових розслідуваннях, приведенні національного законодавства до світових стандартів, міжнародній співпраці та проведенні національної оцінки ризиків у цій сфері.

Тож рік, що минув був дуже насичений на знакові та важливі події на терені роботи української антилегалізаційної системи, які є потужними локомотивами її розвитку у найближчому майбутньому.

Так, у липні 2019 року на засіданні Комітету Ради Європи MONEYVAL (м. Страсбург, Французька Республіка) було затверджено перший звіт про прогрес України за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL, який був сформований завдяки координаційним заходам Держфінмоніторингу.

Затвердження цього звіту ще раз підтвердило схвалення міжнародною спільнотою кроків, що здійснює наша держава у сфері підвищення ефективності національної системи фінансового моніторингу.

У 2019 році Держфінмоніторингом завершено проведення другої національної оцінки ризиків, яка була здійснена на основі оновленої методики з її проведення та підведено підсумки діяльності суб'єктів фінансового моніторингу за три попередні роки.

Презентація звіту з проведення другої Національної оцінки ризиків відбулась за участю Президента Комітету MONEYVAL, Координатора проєктів ОБСЄ в Україні та представників усіх зацікавлених органів, фахівців приватного сектора та громадськості.

Головною правовою подією стало прийняття 6 грудня 2019 року Верховною Радою України нового Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», участь у розробці якого взяв Держфінмоніторинг.

Оновлений Базовий Закон прийнятий на виконання цілей Програми діяльності Уряду з метою імплементації четвертої та частково п'ятої директив ЄС проти відмивання коштів та фінансування тероризму.

Крім того, у квітні 2019 року команда, яка була сформована за лідерством Держфінмоніторингу, з ідеєю «Механізм перевірки кінцевих бенефіціарних власників (КБВ)» під назвою «ДО100%ВІРНО» стала переможцем та отримала премію «Найбільш інноваційне рішення» за підсумками пілотної Програми «Лабораторія проєктів для імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» (EU Association Lab).

Також, з метою покращення інформування громадськості запрацював у тестовому режимі новий вебпортал Держфінмоніторингу за інтернет-адресою: <https://fiu.gov.ua>.

Водночас, у рамках практичної діяльності Держфінмоніторингу було підготовлено та направлено до правоохоронних органів 893 узагальнені та додаткові узагальнені матеріали. У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 92,2 млрд гривень.

За підсумками аналітичної роботи у 2019 році Держфінмоніторингом проведено та доведено до відома суб'єктів фінансового моніторингу типологічне дослідження на тему: «Відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів».

Підводячи підсумки року та з оптимізмом дивлячись у 2020 рік, висловлюю слова вдячності колективу Держфінмоніторингу та всім, хто бере активну участь спільно з нашою командою в удосконаленні і стратегічному розвитку національної системи фінансового моніторингу.

Держфінмоніторинг разом з усіма суб'єктами фінансового моніторингу та громадськістю і надалі продовжить покращувати національну систему боротьби з відмиванням кримінальних доходів та фінансуванням тероризму з метою захисту прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави.

З повагою

Ігор ЧЕРКАСЬКИЙ

1 ■ ПРО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГ

1.1. 2019 – Основні підсумки роботи

Міжнародна співпраця

На 58 засіданні Комітету MONEYVAL у м. Страсбург (Французька Республіка) затверджено перший звіт України про прогрес в рамках 5-го раунду оцінок

Національна координація

Механізм перевірки кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) під назвою «ДО100%ВІРНО» став переможцем та отримав премію «Найбільш інноваційне рішення»

Фінансові розслідування

Держфінмоніторингом підготовлено та направлено до правоохоронних органів 893 матеріали, на суму 92,2 млрд гривень

Законодавча ініціатива

Прийняття оновленого Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»

Освітня робота

Академією фінансового моніторингу забезпечено навчання 2044 представників приватного та державного сектору. В цілому представники Держфінмоніторингу взяли участь у 95 освітніх заходах

Методична робота

Підзвітним установам надано близько 300 письмових рекомендації та понад 4000 телефонних консультацій

Національна оцінка ризиків

Проведено другу Національну оцінку ризиків та презентовано Звіт з її проведення

Типологічні дослідження

Оприлюднено типологічне дослідження на тему: «Відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів»

1.2. Кадрові питання

Реалізація державної кадрової політики в Держфінмоніторингу здійснюється із дотриманням вимог Конституції України, законодавства з питань державної служби, забезпечення засад запобігання і протидії корупції,

інших нормативно-правових актів, відповідно до яких держава створює умови для реалізації громадянами права на працю, підготовку та перепідготовку кадрів відповідно до суспільних потреб.

Нижче на рис 1.1 наводиться структура Державної служби фінансового моніторингу України.

СТРУКТУРА

Державної служби фінансового моніторингу України

Підрозділи (працівники), що забезпечують діяльність за окремими напрямками

- Юридичне управління
- Управління міжнародного співробітництва
- Управління планування, виконання бюджету, бухгалтерського обліку та роботи з персоналом
- Управління контролю та адміністративно-господарської діяльності

- Сектор режиму та безпеки
- Відділ аналітичного забезпечення роботи керівництва

- головний спеціаліст з питань проведення внутрішнього аудиту
- головний спеціаліст з питань запобігання та виявлення корупції

Рис 1.1

Затверджена штатна чисельність Держфінмоніторингу становить 237 осіб. Станом на 01 січня

2020 року в Держфінмоніторингу фактично працює 208 державних службовців. Динаміка фактичної

чисельності працівників Держфінмоніторингу у 2015-2020 роках наведена на рис 1.2.

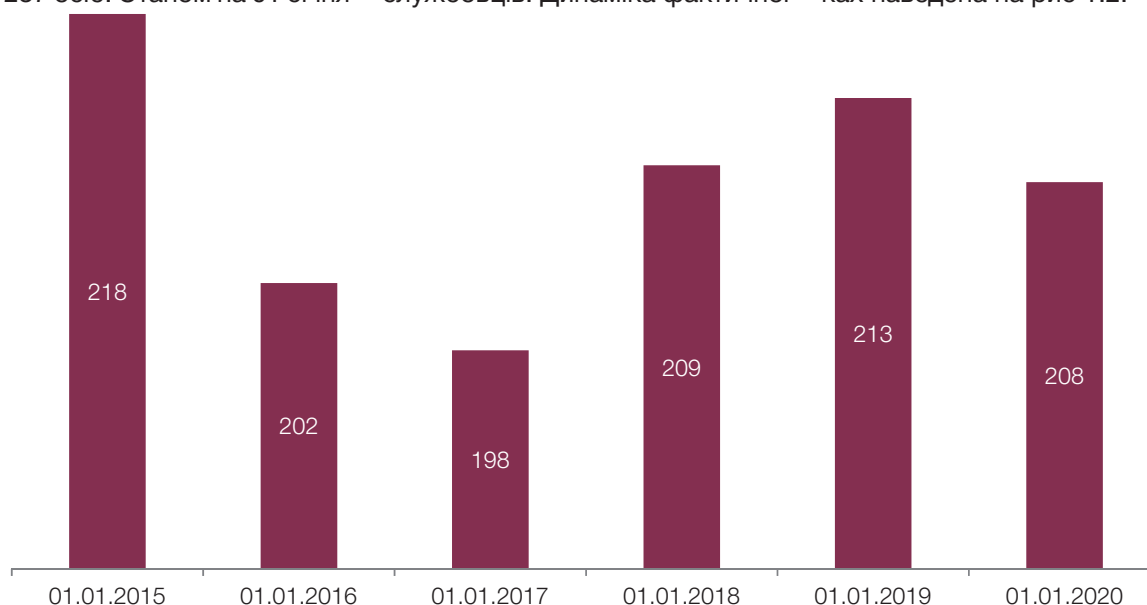

Рис. 1.2 Динаміка фактичної чисельності працівників Держфінмоніторингу у 2015–2020 роках

Розподіл працівників Держфінмоніторингу за гендерним принципом: чоловіки – 82 особи (39,4%), жінки – 126 осіб (60,6%). Серед керівного складу 33 чоловіка та 41 жінка.

За віковим складом працівників Держфінмоніторингу найчисленнішою є вікова група до 35 років.

Кадровий склад Держфінмоніторингу сформовано з висококваліфікованих спеціалістів, які мають повну вищу освіту. Науковий ступінь мають 11 працівників Держфінмоніторингу, з них 5 – мають вчене звання, 12 працівників Держфінмоніторингу є магістрами державного управління.

Водночас, у минулому році представники Держфінмоніторингу активно брали участь у спартакіаді серед державних службовців та досягли успіху у шахах та білльярді (рис 1.3).

Також, протягом 2019 року в Держфінмоніторингу було організовано та проведено 3 конкурсні відбори на заміщення вакантних посад державних службовців, у яких взяли участь 80 осіб. За результатами конкурсного відбору призначено на вакантні посади 12 осіб.

Рис 1.3. Спортивні нагороди Держфінмоніторингу

1.3. Фінансування Держфінмоніторингу

Фінансування видатків Держфінмоніторингу в 2019 році здійснювалося з державного бюджету в межах затверджених Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» бюджетних асигнувань.

У 2019 році відповідно до отриманих з державного бюджету асигнувань Держфінмоніторингом були здійснені видатки в сумі 85,4 млн гривень. Структура використання вказаних коштів наведена у таблиці 1.1.

Напрямок витрат	Сума в тис. грн.
Виплата заробітної плати та нарахувань на неї	75 098,1
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1 598,8
Оплата видатків на відрядження	150,6
Інші видатки для забезпечення діяльності та функціонування Державної інформаційної та інформаційно-аналітичної системи Держфінмоніторингу	8 508,4
Разом	85 355,9

Табл. 1.1 Структура використання бюджетних асигнувань Держфінмоніторингу в 2019 році

2.

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

Протягом 2019 року здійснювалися заходи з розробки пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів у сфері ПВК/ФТ.

Так, Держфінмоніторингом продовжувалася робота щодо супроводження проекту Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

25.09.2019 Кабінетом Міністрів України схвалено доопрацьований проект Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та зареєстровано його у Верховній Раді України за реєстраційним номером 2179.

Держфінмоніторинг активно брав участь у опрацюванні та обговоренні законопроекту на засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (рис 2.1).

6 грудня 2019 року Верховною Радою України у другому читанні і в цілому прийнятий проект Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Рис. 2.1. Участь представника Держфінмоніторингу на засіданні Комітету Верховної Ради України

Вказаний законопроект направлений на:

- подальшу реалізацію Рекомендацій FATF;
- імплементацію в законодавство України вимог Директиви (ЄС) 2015/849 Європейського парламенту та Ради від 20 травня 2015 року «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» та Регламенту (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує перекази», які обов'язкові для впровадження членів Європейського Союзу та країн, які мають намір отримати членство в Європейському Союзі;
- впровадження рекомендацій, зазначених в Звіті експертів Комітету Ради Європи MONEYVAL, наданих за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки України у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, який затверджений на 55-му Пленарному засіданні MONEYVAL.

Законопроектом передбачені комплексні зміни законодавства, які полягають у наступному:

- збільшення порогу (з 150 тис. грн до 400 тис. грн) та зменшення кількості ознак (з 17 до 4) фінансових операцій, про які СПФМ зобов'язані обов'язково повідомляти Держфінмоніторинг;
- перехід на ризик-орієнтований підхід при поданні інформації про підозрілі фінансові операції СПФМ;
- розширення кола СПФМ, до яких віднесено суб'єктів господарювання, які надають податкові консультації, осіб, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами та постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;
- вдосконалення процедури визначення КБВ;
- запровадження механізму покладання на третіх осіб для здійснення належної перевірки;
- внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів.

Закон набирає чинності через чотири місяці з дня його опублікування.

Еволюція Базового Закону

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»	Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму»	Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»	Новий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»
28.11.2002 № 249-IV	18.05.2010 № 2258-VI	14.10.2014 № 1702-VII	06.12.2019 № 361-IX
11.06.2003	21.08.2010	06.02.2015	28.04.2020
Рекомендації FATF 1996 р.	Рекомендації FATF 2003 р.	Рекомендації FATF 2012 р.	Директива ЄС 2015/849 2015 р.

Рис 2.2

Варто зазначити, що це вже четверта редакція Базового Закону, починаючи з 2002 року (рис 2.2).

Разом з тим, Держфінмоніторингом, у межах компетенції, в установленому законом порядку здійснювалося погодження проектів нормативно-правових актів у сфері ПВК/ФТ.

Так, за 2019 рік погоджено 51 проєкт нормативно-правових актів, розроблених іншими державни-

ми органами, з них 43 погоджено без зауважень, а 8 – із зауваженнями.

Водночас, у звітному періоді прийнято 6 нормативно-правових актів, розробником яких був Держфінмоніторинг (перелік наводиться у додатку А).

3. СТАТИСТИКА ОТРИМАНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

3.1. Загальна динаміка отриманих повідомлень

Згідно із Базовим Законом, СПФМ подають до Держфінмоніторингу інформацію про фінансові операції, які відповідно до законодавства підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу або щодо яких є підозри у причетності до відмивання коштів або фінансування тероризму.

Всього з початку експлуатації ІСФМ Держфінмоніторингом отримано та оброблено **48 840 986 повідомлень** про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з яких **11 462 494 повідомлення** отримано протягом 2019 року (рис. 3.1).

Слід відмітити, що у 2019 році Держфінмоніторингом взято на облік 11 437 374 повідомлень про фінансові операції, що на 14,7% більше, ніж у 2018 році (рис. 3.2).

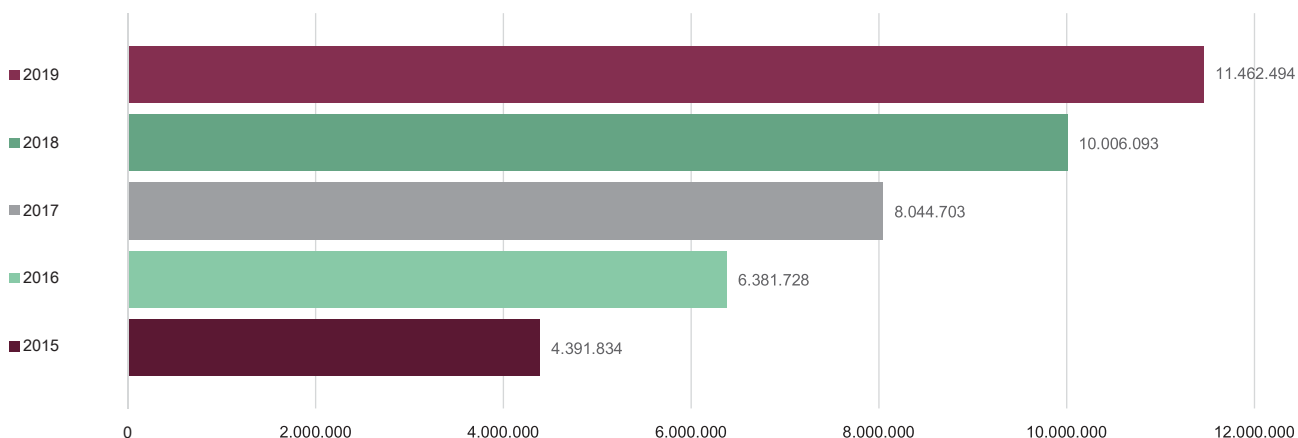

Рис. 3.1. Динаміка інформування про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, протягом 2015–2019 років

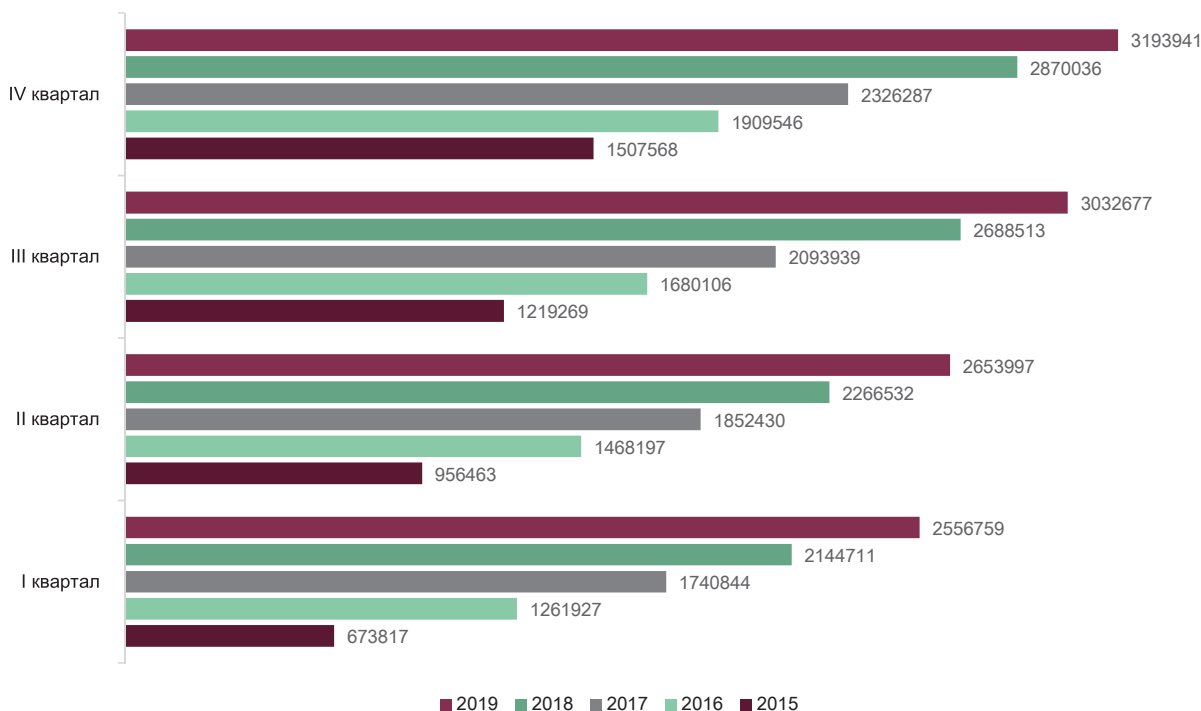

Рис. 3.2. Динаміка кількості повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, взятих Держфінмоніторингом на облік протягом 2015–2019 років

3.2. Динаміка отриманих повідомлень в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу

Найбільш активними в системі звітування, в розрізі СПФМ, є банківські установи, які надсилають переважну більшість повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу.

Протягом 2019 року від банківських установ взято на облік 99,04% від загальної кількості повідомлень про фінансові операції (рис. 3.3).

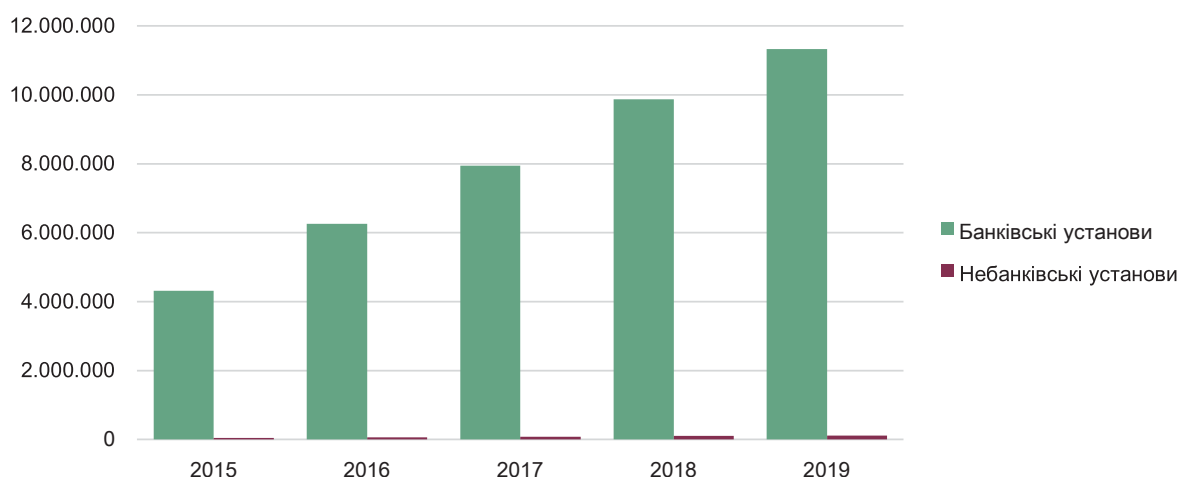

Рис. 3.3 Динаміка інформування про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, банківськими та небанківськими протягом 2015–2019 років

Також слід зазначити, що питома вага помилок у повідомленнях складає лише 0,06% від загальної кількості отриманих Держфінмоніторингом у 2019 році повідомлень про фінансові операції.

Таким чином, відсоток повідомлень про фінансові операції, поданих СПФМ до Держфінмоніторингу протягом 2019 року коректно складає 99,94% від загальної кількості повідомлень (табл. 3.1).

Тип установи	Кількість повідомлень в електронному вигляді	Кількість повідомлень в паперовому вигляді
Банківські установи	11 327 040	–
Небанківські установи	110 095	239

Табл. 3.1. Кількість повідомлень про фінансові операції, взятих на облік Держфінмоніторингом, в розрізі типів подання станом на 01.01.2020 року

У 2019 році кількість повідомлень про фінансові операції, що були отримані та взяті на облік Держфінмониторингом від небанківських установ в електронному вигляді збільшилась порівняно з 2018 роком на 12,45% та складає 99,78% від загальної кількості повідомлень, взятих на облік Держфінмониторингом від зазначеної категорії СПФМ.

Серед небанківських установ найбільш активними у поданні повідомлень є професійні учасники ринку цінних паперів. Питома вага таких повідомлень у загальному обсязі взятих на облік повідомлень про фінансові операції, що надійшли до Держфінмониторингу від небанківського сектору склала 46,51% (табл. 3.2 та рис. 3.4).

Тип установи	Кількість повідомлень	Питома вага, %
Страхові установи	44 577	40,40
Інші суб'єкти господарювання, що надають фінансові послуги	12 783	11,59
Професійні учасники фондового ринку	51 318	46,51
Суб'єкти господарювання, які проводять лотереї	648	0,59
Нотаріуси	11	0,01
Інші СПФМ	997	0,90

Табл 3.2 Питома вага повідомлень у загальному обсязі повідомлень про фінансові операції, що надійшли від небанківського сектору та взяті на облік Держфінмониторингом протягом 2019 року

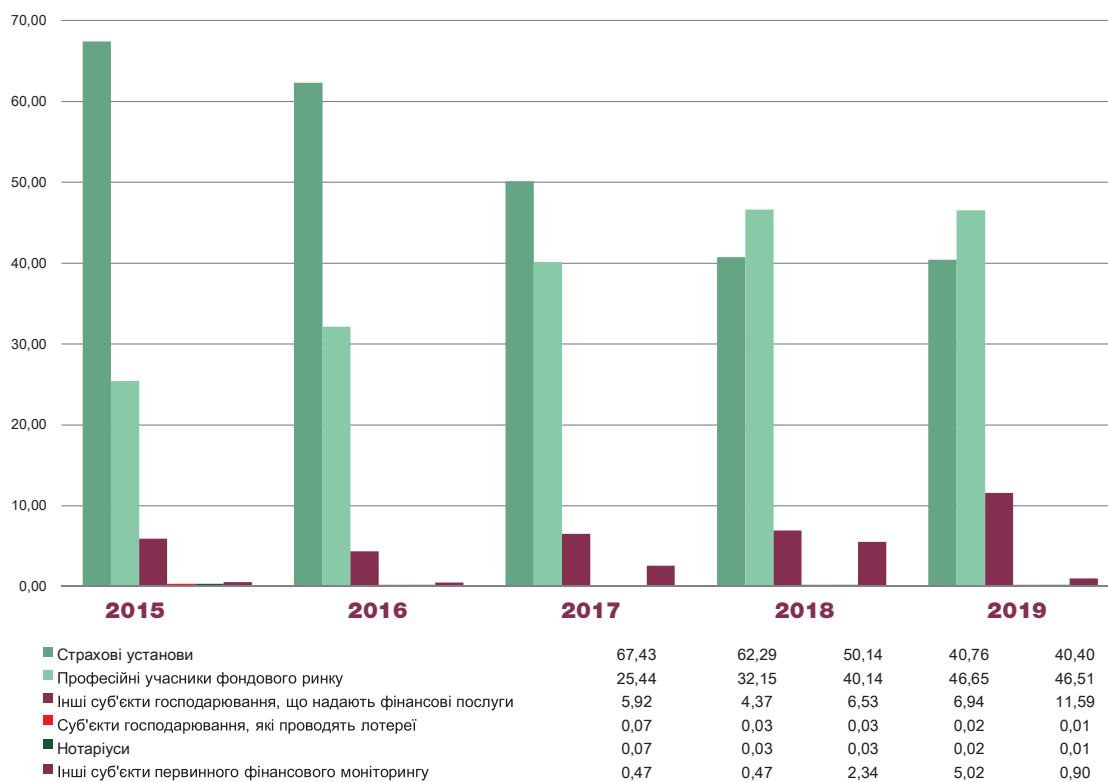

Рис 3.4. Динаміка питомої ваги фінансових операцій, які взяті на облік Держфінмониторингом протягом 2015–2019 років, за видами суб'єктів небанківського сектору

Як свідчить рисунок 3.4 питома вага фінансових операцій, взятих на облік Держфінмониторингом від професійних учасників фондового ринку, у загальній кількості підзвітних СПФМ небанківського сектору, починаючи з 2016 року має тенденцію до зростання з одночасним зменшенням питомої ваги фінансових операцій, поданих страховими установами. Така тенденція пов'язана насамперед із збільшенням кількості фінансових операцій з ознаками обов'язкового фінансового моніторингу, взятих на облік Держфінмониторингом від професійних учасників фондового ринку та зменшенням кількості страхових установ в Україні.

Розподіл взятих на облік у 2019 році повідомлень в розрізі ознак фінансового моніторингу має такий вигляд (рис. 3.5):

- за ознаками обов'язкового моніторингу – 96,986% (11 092 670);
- за ознаками внутрішнього моніторингу – 2,521% (288 317);
- за ознаками обов'язкового та внутрішнього моніторингу – 0,489% (55 964);
- фінансові операції, що надійшли на запит щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій – 0,004% (423).

Починаючи з 2016 року, спостерігається стрімке збільшення питомої ваги взятих на облік Держфінмониторингом фінансових операцій з ознаками обов'язкового фінансового моніторингу з одночасним зменшенням питомої ваги фінансових операцій з ознаками внутрішнього фінансового моніторингу у загальній кількості поданих СПФМ повідомлень.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 6 Базового Закону СПФМ зобов'язані стати на облік у Держфінмониторингу.

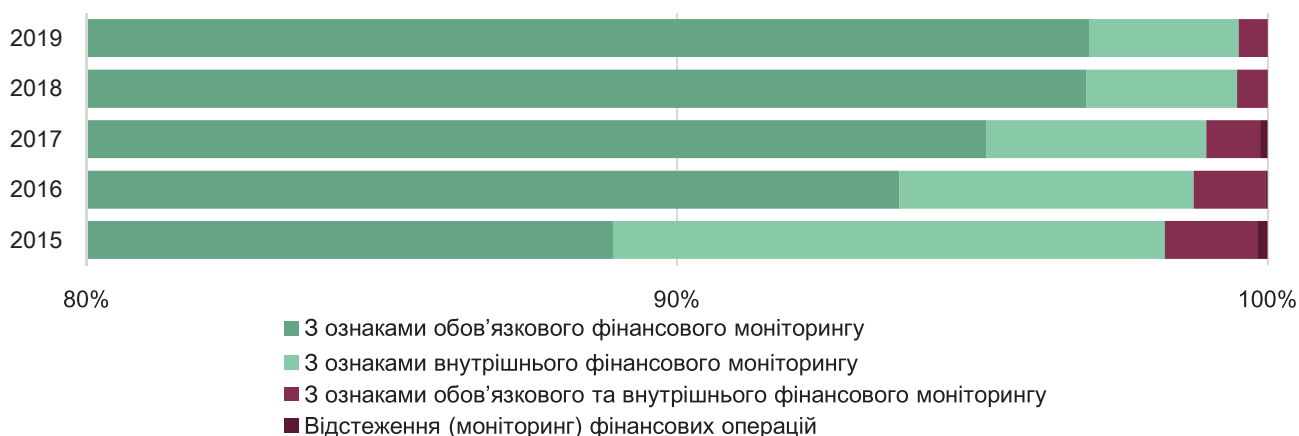

Рис. 3.5. Питома вага фінансових операцій у загальній кількості взятих на облік, у розрізі ознак фінансового моніторингу

Станом на 01.01.2020 на обліку у Держфінмоніторингу перебували 23 055 (у тому числі 12 202 відокремлені підрозділи) СПФМ (рис. 3.6).

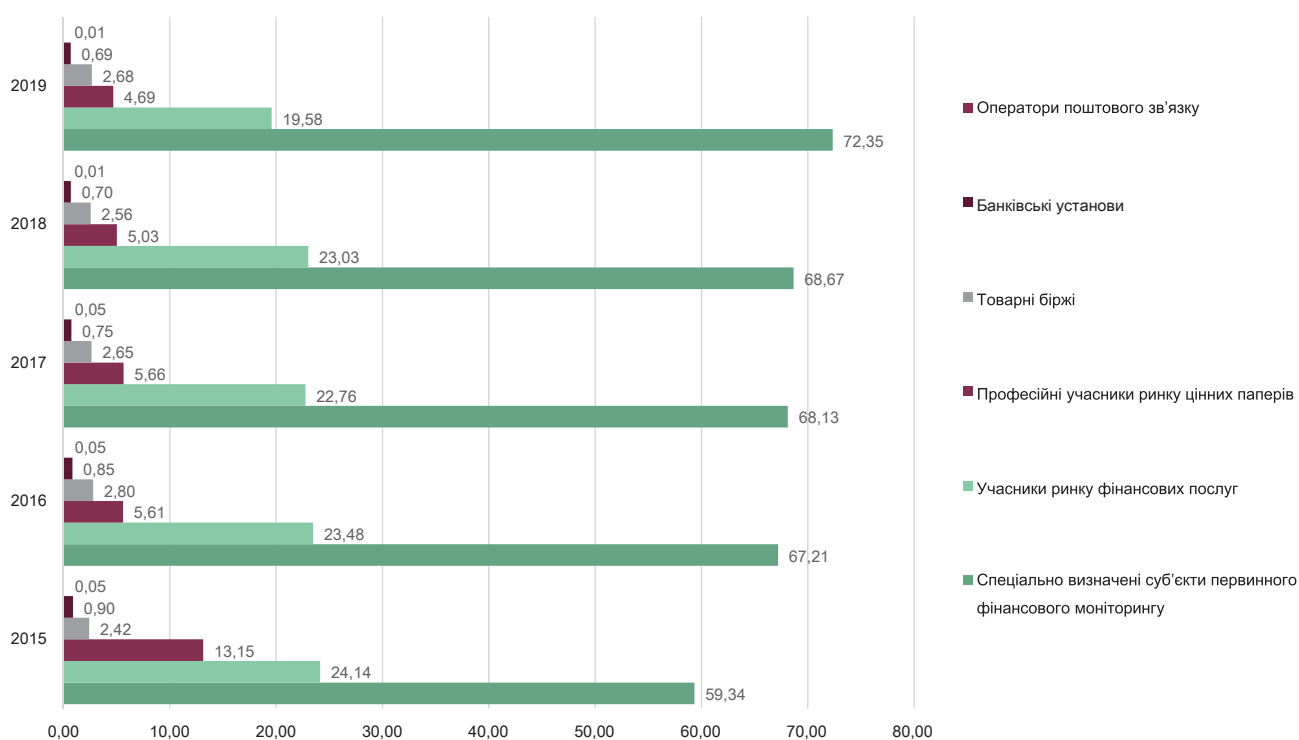

Рис. 3.6 Наростаючий підсумок питомої ваги суб'єктів первинного фінансового моніторингу, які перебувають на обліку у Держфінмоніторингу, у розрізі їх видів

4. ■ АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

4.1. Процес аналізу інформації

Держфінмоніторинг згідно з повноваженнями на постійній основі здійснює збирання, оброблення та аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою ВК/ФТ.

Інформація для аналізу (операційного та стратегічного) надходить від:

- СПФМ;
- правоохоронних органів;
- СДФМ та інших державних органів;
- ПФР іноземних країн та інших джерел.

Держфінмоніторингом здійснюється комплексний аналіз отриманої інформації та виявлення сумнівних фінансових операцій у державному і комерційному секторі економіки із залученням фінансових та нефінансових посередників.

Первинна обробка та аналіз інформації здійснюється в аналітичному сегменті Єдиної інформаційної системи фінансового моніторингу.

Всі отримані повідомлення, що попадають у сховище Держфінмоніторингу, розділяються за ступенем ризику та підлягають ґрунтовному аналізу з урахуванням всієї наявної ін-

формації. За результатами такого аналізу створюються досьє для проведення фінансових розслідувань.

Так, протягом 2019 року для активної роботи було відібрано 530 393 повідомлень про фінансові операції, що стали базою для формування 2 861 досьє (рис 4.1).

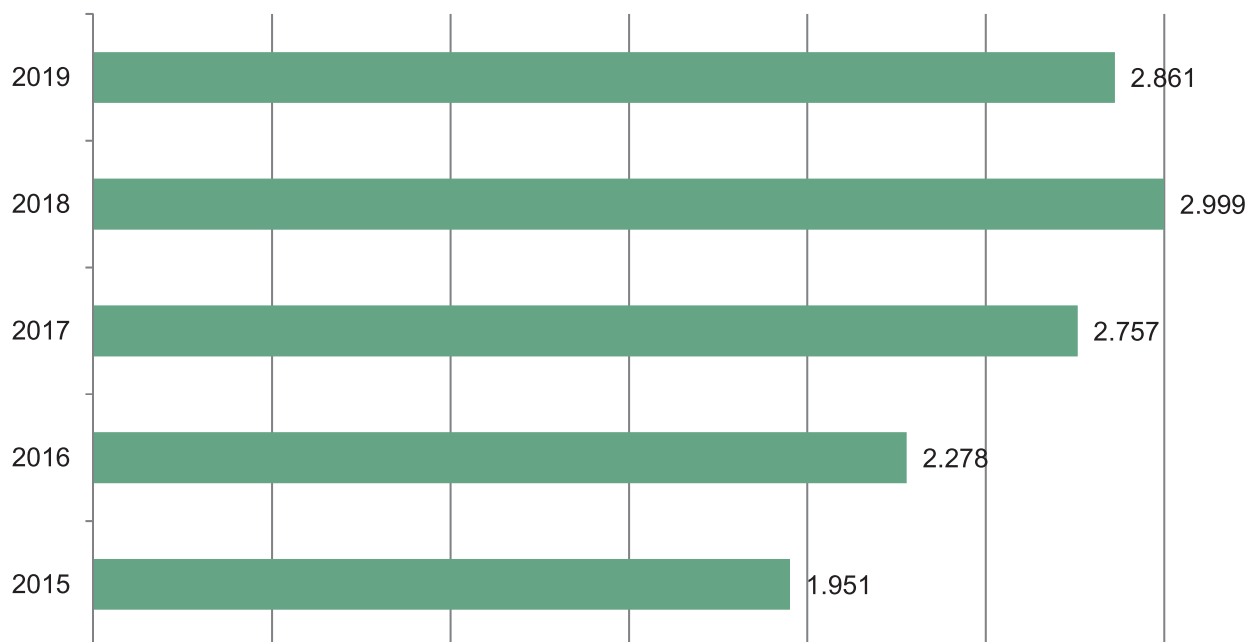

Рис. 4.1. Динаміка формування досьє в 2015–2019 роках

Досьє аналізується на предмет виявлення підстав вважати, що фінансова операція може бути пов'язана з ВК/ФТ чи пов'язана із вчиненням іншого діяння, визначеного Кримінальним кодексом України.

Держфінмоніторинг здійснює аналіз фінансових операцій, який заснований на ризикоорієнтованому підході з урахуванням міжнародного досвіду боротьби з ВК/ФТ.

В порівнянні з попереднім 2018 роком кількість повідомлень про фінансові операції, що стали базою для формування досьє, зросла на 0,8% або на 4 021 повідомлення.

За результатами опрацювання досьє у 2019 році до правоохоронних та розвідувальних органів передано 893 матеріали, у т. ч. 503 узагальнених матеріалів та 390 додаткових узагальнених матеріалів.

Аналіз отриманих повідомлень здійснюється із врахуванням додаткової інформації, що одержується на запити Держфінмоніторингу.

Так, протягом 2019 року, Держфінмоніторингом направлено 12 981 файл-запит до 69 банківських установ щодо надання додаткової інформації.

Базовим Законом передбачено інструмент отримання додаткової інформації – відстеження (моніторинг) фінансових операцій.

Інформація щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій подається до Держфінмоніторингу у вигляді повідомлень про фінансові операції.

Протягом 2019 року Держфінмоніторингом сформовано 3 запити на відстеження (моніторинг) фінансових операцій до СПФМ.

Використовуючи власну практику та практику інших учасників національної системи фінансового моніторингу, Держфінмоніторингом підготовлено типологічне дослідження на тему: «Відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів» (рис. 4.2).

Даним дослідженням узагальнено ризики у бюджетній сфері, виявлено інструменти, типові схеми та механізми відмивання кримінальних доходів, пов'язаних з розкраданням та нецільовим використанням бюджетних коштів.

Типологічне дослідження розміщено на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу у розділі «Типології».

Рис. 4.2. Титульна сторінка Типології

4.2. Зупинення фінансових операцій

Базовий Закон передбачає право Держфінмоніторингу щодо зупинення фінансових операцій. Порядок прийняття Державною службою фінансового моніторингу України рішення про зупинення фінансових операцій затверджено наказом Міністерства фінансів України № 1200 від 28.12.2015, що зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.01.2016 за № 123/28253 (далі – Порядок).

Відповідно до частини п'ятої статті 17 Базового Закону, загальний строк зупинення фінансових операцій не може перевищувати 30 робочих днів.

Відповідно до діючого Порядку Держфінмоніторинг приймає відповідні рішення та доручення про зупинення фінансових операцій:

- про подальше зупинення та продовження зупинення фінансової операції у випадках, встановлених частинами другою та п'ятою статті 17 Базового Закону;
- про зупинення видаткових операцій за рахунками клієнтів (осіб) відповідно до частин третьої та п'ятої статті 17 Базового Закону;
- про скасування свого рішення щодо зупинення видаткових операцій відповідно до частини п'ятої статті 17 Базового Закону;
- щодо зупинення/поновлення СПФМ проведення або забезпечення моніторингу фінансової операції відповідної особи на виконання запиту уповноваженого органу іноземної держави – відповідно до частини третьої статті 23 Базового Закону.

Протягом 2019 року Держфінмоніторингом на виконання статті 17 Базового Закону зупинено фінансові операції 171 особи.

4.3. Фінансові розслідування

Держфінмоніторинг як ПФР України вживає посилені заходи практичного характеру щодо ПВК/ФТ.

За результатами аналізу та узагальнення виявлених (типових та новітніх) методів, способів, фінансових інструментів та схем ВК/ФТ, визначено пріоритетні напрями проведення фінансових розслідувань:

- фінансування тероризму та сепаратизму;
- відмивання доходів, отриманих від корупційних діянь;
- розкрадання бюджетних коштів та коштів державних підприємств;
- використання готівки у схемах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Слід зазначити, що інші напрями фінансових розслідувань також потребують уваги з боку всіх учасників національної системи фінансового моніторингу та правоохоронних органів.

Особлива увага в рамках протидії відмиванню кримінальних доходів приділяється питанню детального вивчення учасниками національної системи фінансового моніторингу відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Бюджетна сфера є життєво необхідною сферою економічних відносин, оскільки безпосередньо пов'язана з процесом формування, розподілу та контролю за використанням бюджетних коштів. Від законності цих відносин залежить ефективність реалізації державних соціальних програм, спрямованих на задоволення основних потреб населення та забезпечення належних умов життя.

Разом з цим, бюджетна система України залишається досить привабливою для незаконних посягань. Злочини в цій сфері займають суттєву частку в структурі економічної злочинності. Виявлення злочинів, пов'язаних з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, є складним процесом, і потребує оперативного реагування та злагодженої роботи усіх державних та правоохоронних органів, учасників системи з протидії відмиванню злочинних доходів.

Проведене Держфінмоніторингом у 2019 році типологічне дослідження «Відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів» спрямоване на розпізнавання та вивчення технологій злочинної діяльності в бюджетній сфері всіма учасниками системи протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, що має суттєве значення для забезпечення ефективного механізму запобігання та оперативного реагування на тіньові оборудки з коштами та активами державного та місцевого бюджетів.

4.3.1. Протидія фінансуванню тероризму та сепаратизму

Відповідно до законодавства України, Держфінмоніторинг (як ПФР) спільно із правоохоронними органами здійснює заходи, направлені на попередження та протидію фінансуванню терористичної діяльності, сепаратизму.

Так, протягом 2019 року Держфінмоніторингом направлено до правоохоронних органів 106 матеріалів (з них 38 узагальнених матеріалів та 68 додаткових узагальнених матеріалів) щодо фінансових операцій осіб, які можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму, сепаратизму та/або проведених за участю осіб, які публічно закликають до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або зміни меж території або державного кордону України, в тому числі:

- 34 матеріали (з них 1 узагальнений матеріал та 33 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані із здійсненням фінансових операцій по рахунках фізичних осіб, ідентифікаційні дані яких співпадають з ідентифікаційними даними осіб, включеними до Переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції;
- 15 матеріалів (з них 6 узагальнених матеріалів та 9 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані із здійсненням фінансових операцій особами, включеними в додатки до рішень Ради національної безпеки і оборони України (введених в дію Указами Президента України від 15.05.2017 № 133/2017, від 21.06.2018 № 176/2018 та від 19.03.2019 № 82/2019);
- 9 узагальнених матеріалів, які пов'язані із підозрами у здійсненні фінансових операцій особами, причетними до діяльності міжнародного терористичного угруповання «Ісламська держава Іраку та Леванту» (далі – ІДІЛ) або інших екстремістських груп;
- 48 матеріалів (з них 22 узагальнені матеріали та 26 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані з підозрами у фінансуванні тероризму/сепаратизму (у тому числі фінансування незаконних збройних формувань на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях), та/або у державній зраді.

Зазначені матеріали направлено до СБУ, ГПУ, НАБУ та ДБР.

Зі 106-ти переданих матеріалів, 32 матеріали містили інформацію щодо виявлених зв'язків з Російською Федерацією.

У 2019 році Держфінмоніторингом передано до правоохоронних органів 48 матеріалів в яких зупинено фінансові операції (видаткові фінансові операції) за фактами фінансування тероризму та сепаратизму. В результаті прийнятих рішень Держфінмоніторингом було заблоковано кошти у розмірі 27,7 млн гривень.

Основні інструменти, які використовувалися в переданих матеріалах:

- готівка;
- електронні платіжні системи;
- платіжні картки;
- фінансування під виглядом фінансової допомоги/позики/грантів.

4.3.2. Відмивання доходів, одержаних від корупційних діянь

Держфінмоніторингом приділяється особлива увага стосовно розслідування фактів відмивання коштів, отриманих від корупційних діянь, розкрадання та привласнення державних коштів та майна.

Зокрема, у 2019 році Держфінмоніторингом направлено до правоохоронних органів 211 матеріалів (з них 47 узагальнених матеріалів та 164 додаткових узагальнених матеріалів), які пов'язані з підозрою у корупційних діяннях, зокрема до:

- НАБУ – 155 матеріалів (з них 41 узагальнений матеріал та 114 додаткових узагальнених матеріалів);
- органів прокуратури України – 38 матеріалів (з них 1 узагальнений матеріал та 37 додаткових узагальнених матеріалів);

- СБУ – 14 матеріалів (з них 4 узагальнених матеріали та 10 додаткових узагальнених матеріалів);

- органів фіскальної служби України – 3 матеріали (з них 1 узагальнений матеріал та 2 додаткових узагальнених матеріали);

- органів внутрішніх справ – 1 додатковий узагальнений матеріал.

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та/або з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 41,8 млрд гривень.

Учасниками підозрілих фінансових операцій у зазначених 211 матеріалах були особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняні до них.

Інструменти, які використовувались:

- фінансова допомога (позики);
- готівка;
- депозити;
- цінні папери.

Приклад 1. Нецільове використання коштів житлово-комунального підприємства за участю ризикових суб'єктів підприємницької діяльності

Держфінмоніторингом за результатами фінансового розслідування виявлено схему нецільового використання коштів місцевого бюджету через житлово-комунальне підприємство міської ради (рис 4.3).

Встановлено, що **Житлово-комунальним підприємством** було перераховано грошові кошти на рахунки фізичних осіб-підприємців, які відкриті в різних банківських установах, з призначеннями платежу оплата за виконані роботи, за надані послуги та за придбані товари. Надалі за-

значені кошти було перераховано на власні карткові рахунки цих підприємців та частково знято готівкою.

Після отримання коштів від **Житлово-комунального підприємства**, діяльність цих підприємців була припинена.

Разом з цим, контроль за діяльністю **Житлово-комунального підприємства** здійснюється депутатом міської ради, який разом з дружиною здійснював готівкові операції у сумах, що не відповідають їх фінансовому стану.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтею 191 Кримінального кодексу України.

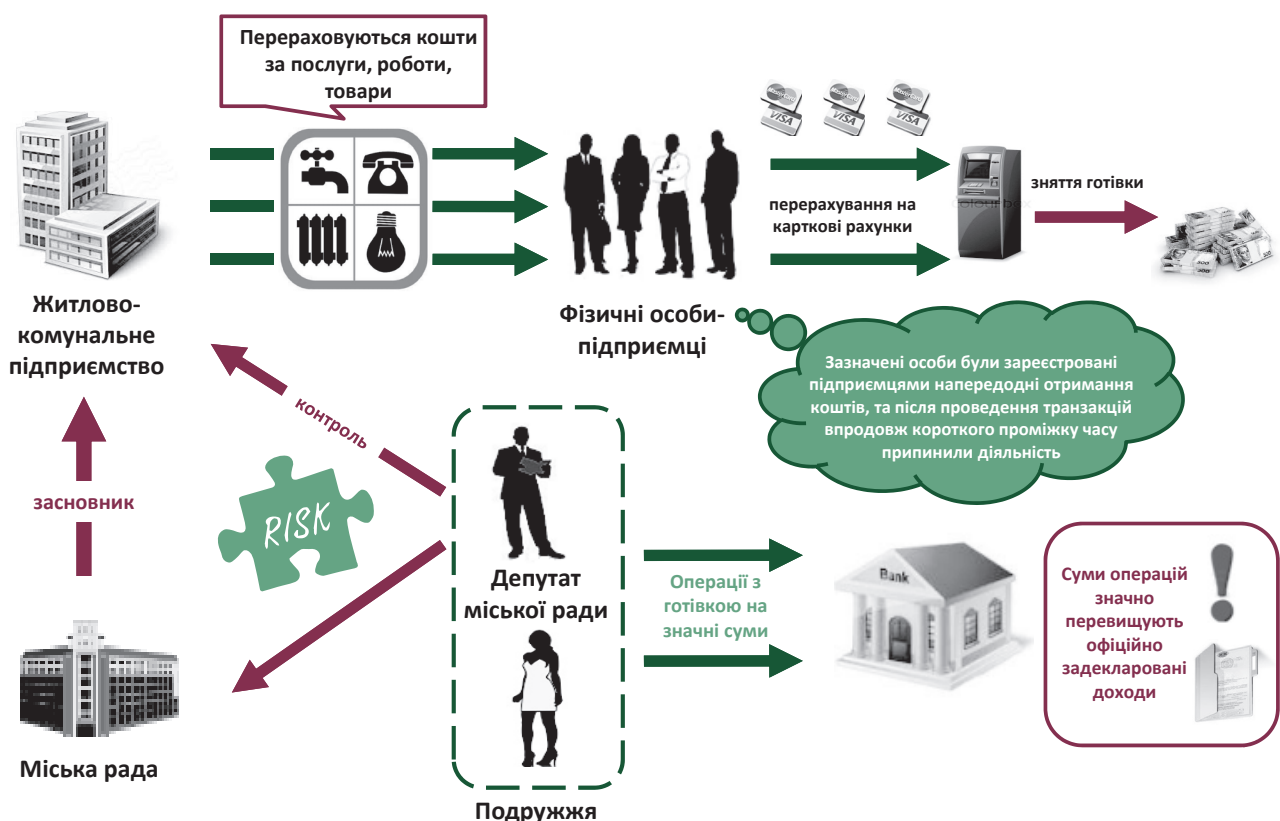

Рис. 4.3

Приклад 2. Зловживання службовим становищем особами державної установи

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронними органами виявлено схему фінансових операцій, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди службовими особами державної установи шляхом зловживання службовим становищем (рис 4.4).

Службовими особами **Державної установи** було заблоковано загальний доступ до електронної бази даних цієї установи, натомість запроваджено отримання інформації з реєстру виключно на платній основі. Основними отримувачами коштів були дві **Юридичні особи**.

Встановлено, що значна частина отриманих **Юридичними особами** коштів за послуги надалі перераховувалась у вигляді фінансової допомоги та виплати дивідендів на карткові рахунки двох **Фізичних осіб**, які є одноособовими власниками підприємств. Надалі зазначені кошти знімались готівкою.

Фізичні особи раніше мали незначні доходи, та навіть після отримання готівки у значних обсягах, характер та обсяги видатків зазначених осіб не змінились.

Зазначені особи є лише номінальними власниками **Юридичних осіб** і виконували лише технічні обов'язки по переведенню отриманих коштів в готівку з метою передачі готівки невстановленим особам.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 28, 364 Кримінального кодексу України.

Рис. 4.4

4.3.3. Розслідування операцій, пов'язаних з бюджетними коштами та іншими державними активами

У 2019 році Держфінмоніторингом до правоохоронних органів направлено 45 матеріалів (35 узагальнених матеріалів та 10 додаткових узагальнених матеріалів) щодо фактів зловживань з бюджетними активами.

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та/або з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 1 555,9 млн гривень.

Сума залучених державних коштів склала 6 373,0 млн гривень.

Передані матеріали пов'язані із розкраданням бюджетних коштів шляхом:

- перерахування бюджетних коштів на рахунки фізичних осіб з подальшим обготівковуванням;
- використання новостворених підприємств для отримання бюджетних коштів;
- використання компаній-нерезидентів з ознаками фіктивності;
- закупівлі товарів та послуг за завищеними цінами, у тому числі із залученням компаній-нерезидентів;
- проведення безтоварних операцій;
- розпорошування державних коштів між пов'язаними суб'єктами господарювання.

Інструменти, які використовувались:

- договори фінансової допомоги (позики);
- готівка;
- платіжні картки;
- депозити;
- завищення цін.

Приклад 3. Незаконне заволодіння коштами, залученими в рамках міжнародного співробітництва

Держфінмоніторингом спільно ПФР іноземної країни виявлено схему незаконного заволодіння коштами, виділеними Україні Міжнародною фінансовою установою в рамках міжнародного співробітництва (рис 4.5).

Встановлено, що **Органом виконавчої влади** для реалізації соціального проекту було залучено позику **Міжнародної фінансової установи**. Також для надання консультацій **Органом виконавчої влади** в рамках реалізації зазначеного проекту було створено **Консорціум** у складі **Компанії-нерезидента А** та ряду **Українських підприємств** і укладено Договір про надання послуг.

За інформацією ПФР іноземної країни встановлено, що **Органом виконавчої влади** на користь **Компанії-нерезидента А** було перераховано кошти з призначенням платежу оплата наданих послуг, частина яких була знята готівкою керівником цієї компанії, частина – перерахована на користь іншої **Компанії-нерезидента Б**, яка має сумнівну репутацію, частина – перерахована в Україну на користь **Групи фізичних осіб**.

ПФР іноземної країни надано негативну інформацію стосовно керівника **Компанії-нерезидента А**, яка пов'язана з кримінальною діяльністю економічного та майнового характеру.

Встановлено, що серед **Групи фізичних осіб**, на користь яких **Компанією-нерезидентом А** було перераховано частину коштів, є особи, які пов'язані з підприємствами, що входять до складу **Консорціуму**.

Є підозри вважати, що **Органом виконавчої влади** здійснено незаконне заволодіння коштами, виділеними в рамках міжнародного співробітництва, з метою подальшої легалізації злочинних доходів.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 212 Кримінального кодексу України.

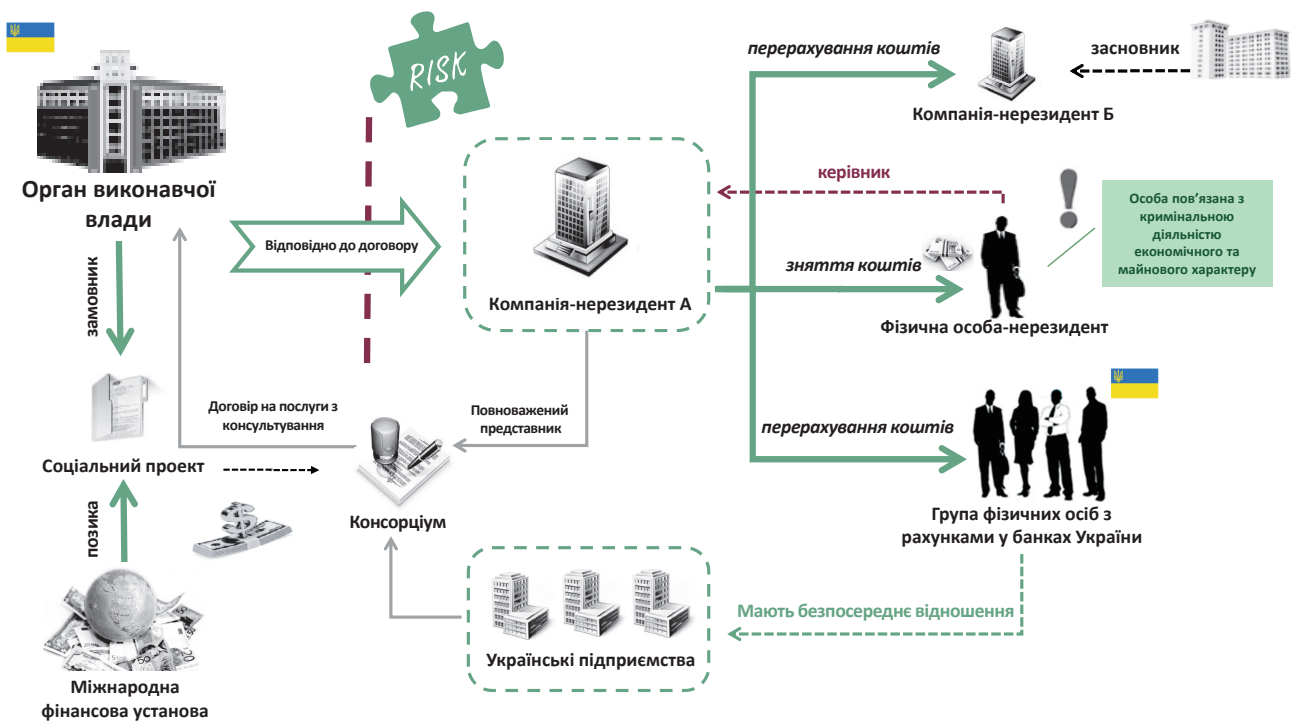

Рис. 4.5

Приклад 4. Розкрадання коштів державного підприємства з використанням сумнівних послуг

За результатами аналізу фінансових операцій та з врахуванням інформації, отриманої від правоохоронних органів та ПФР іноземної країни, Держфінмоніторингом встановлено схему привласнення посадовими особами **Державного підприємства** коштів підприємства шляхом їх перерахування за межі України на підставі договорів про надання сумнівних послуг для оборонного комплексу (рис 4.6).

Встановлено, що **Державним підприємством**, яке за рішенням суду було визнано банкрутом та має значну заборгованість по сплаті обов'язкових платежів до бюджету, було укладено агентський договір з **Компанією-нерезидентом**, згідно з яким компанія надавала послуги підприємству з продажу його продукції.

На виконання зазначеного договору **Державним підприємством** було перераховано грошові кошти на користь **Компанії-нерези-**

дента з призначенням платежу сплата за надані послуги. Водночас, іноземні організації не мали фактичних ділових відносин з **Компанією-нерезидентом**.

Крім того, при відкритті рахунків зазначеної компанії у двох іноземних банках було вказано різні країни реєстрації компанії та різні види діяльності, що може свідчити про фіктивність компанії. Також встановлено, що бенефіціарами **Компанії-нерезидента** є фізичні особи – громадяни України.

У свою чергу, **Компанією-нерезидентом** кошти перераховано в основному з призначенням платежу сплата за обладнання на користь групи **Компаній-нерезидентів**, посадові особи яких мають зв'язок з однією з політичних партій України. При цьому, ні вид діяльності **Компанії-нерезидента**, ні вид діяльності контрагентів прямо не відповідає змісту проведених операцій.

Крім того, по одній з **групи компаній-нерезидентів** іноземним правоохоронним органом відкрито кримінальне провадження. Власниками декількох компаній-нерезидентів також є громадяни України, які пов'язані з однією з політичних партій України.

Надалі, з рахунків **групи Компаній-нерезидентів**, кошти **Державного підприємства** розпорозувались серед великої кількості іноземних компаній з різноманітним призначенням платежу.

Таким чином, через договори з надання сумнівних агентських послуг кошти **Державного підприємства** було незаконно виведено за межі України.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування за частиною п'ятою статті 191 Кримінального кодексу України.

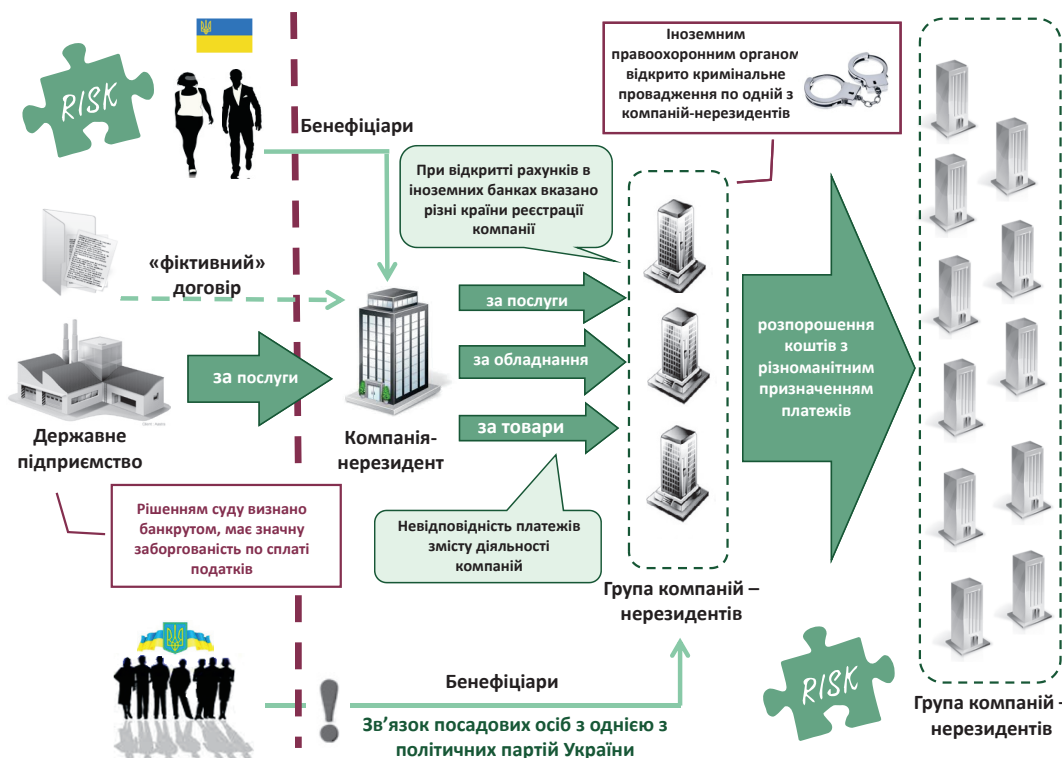

Рис. 4.6

4.3.4. Розслідування операцій, пов'язаних із діяльністю «конвертаційних» центрів і підприємств з ознаками фіктивності та із зняттям готівкових коштів

Держфінмоніторингом здійснювались заходи, спрямовані на виявлення фактів та припинення протиправної діяльності «конвертаційних» центрів та підприємств з ознаками фіктивності, задіяних у ВК/ФТ.

У 2019 році Держфінмоніторингом передано до правоохоронних органів 128 матеріалів (з них 113 узагальнених матеріалів та 15 додаткових узагальнених матеріалів), пов'язаних зі зняттям готівкових коштів.

Загальний обсяг проведених фінансових операцій, пов'язаних з відмиванням коштів склав 9 384,8 млн гривень.

У тому числі зняття готівкових коштів – 8 876,4 млн грн, зокрема, на наступні цілі:

- видача коштів – 4 696,0 млн грн;
- видача коштів готівкою з карткового рахунку – 1 230,6 млн грн;
- закупівля сільськогосподарської продукції – 1 117,7 млн грн;
- підкріплення готівкою для виплати кредитів – 917,8 млн грн;
- закупівля товару/оплата послуг – 875,6 млн грн;
- поповнення коштами корпоративних карток з подальшим зняттям коштів готівкою – 27,2 млн грн;
- закупівля металобрухту – 11,5 млн гривень.

Водночас, Держфінмоніторингом здійснювались заходи, спрямовані на виявлення фактів, пов'язаних з діяльністю «конвертаційних центрів», пов'язаних з механізмом проведення «зустрічних потоків».

У 2019 році Держфінмоніторингом передано до правоохоронних органів 6 матеріалів (з них 4 узагальнені матеріали та 2 додаткові узагальнені матеріали), пов'язаних з механізмом проведення «зустрічних потоків».

Загальний обсяг «проконвертованих» коштів за цими матеріалами складає – 1 037,8 млн грн, у тому числі з застосуванням «зустрічних потоків» – 527,6 млн гривень.

Приклад 5. Розкрадання бюджетних коштів з використанням розгалуженої мережі підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності

Держфінмоніторингом за результатами проведеного фінансового розслідування, використовуючи інформацію правоохоронних органів, виявлено схему розкрадання коштів з державного бюджету, виділених для утримання військових частин, через створену мережу у складі великої кількості юридичних та фізичних осіб (рис 4.7).

Військовими частинами на рахунок новоствореної **Юридичної особи** було перераховано грошові кошти з призначенням платежу за технічний сервіс програмного забезпечення та проектні роботи.

Надалі частину отриманих коштів **Юридичною особою** було перераховано на користь **Групи юридичних осіб** з ознаками високого ризику. Встановлено, що у багатьох підприємствах до посадово-засновницького складу входять підставні особи, які не мають фактичного відношення до господарської діяльності цих підприємств.

Іншу частину коштів було перераховано на рахунки **Групи фізичних осіб-підприємців** з призначенням платежу виплата доходу особі. Надалі отримані кошти було частково знято готівкою або перераховано на інші власні рахунки цих осіб. При цьому правоохоронними органами встановлено, що зазначені фізичні особи-підприємці не надавали товарів та послуг, за які отримали оплату.

Тобто, з метою незаконного привласнення бюджетних коштів створено мережу у складі значної кількості юридичних та фізичних осіб, яка надавала послуги з відмивання коштів, у тому числі шляхом переведення безготівкових коштів у готівку.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 205, 209 Кримінального кодексу України.

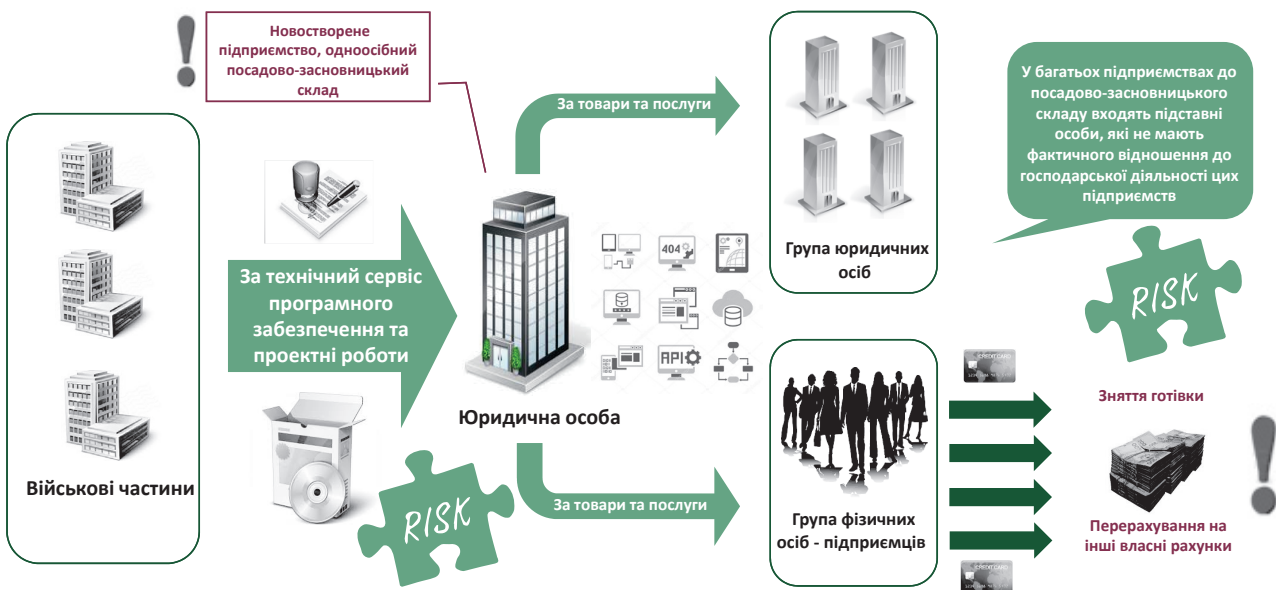

Рис. 4.7

Приклад 6. Заволодіння коштами державної установи шляхом їх нецільового використання учасниками тендеру

Держфінмоніторингом у ході фінансового розслідування з врахуванням інформації, отриманої від військової прокуратури, встановлено, що **Військова частина** здійснила оплату за капітальний ремонт та реконструкцію будівель на території військової частини. Кошти за вищезазначений ремонт, як переможці тендеру, отримали **Громадянин А**, який є фізичною особою – підприємцем, та **Група підприємств** (рис. 4.8).

Встановлено, що **Громадянин А** та **Група підприємств** не мали необхідних ліцензій, спеціалізованої техніки та співробітників для здійснення ремонтних робіт на території військової частини, проте з ними були укладені договори як з переможцями. Крім того, встановлено узгоджені антиконкурентні дії між переможцями тендеру – проведення ними взаємних розрахунків, укладенні субпідрядних договорів з метою заволодіння бюджетними коштами.

В ході фінансового розслідування було встановлено, що частина бюджетних коштів, перерахованих за проведення капітального ремонту та реконструкції будівель, надалі була знята готівкою з використанням ланцюга підприємств.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 410, 425 Кримінального кодексу України.

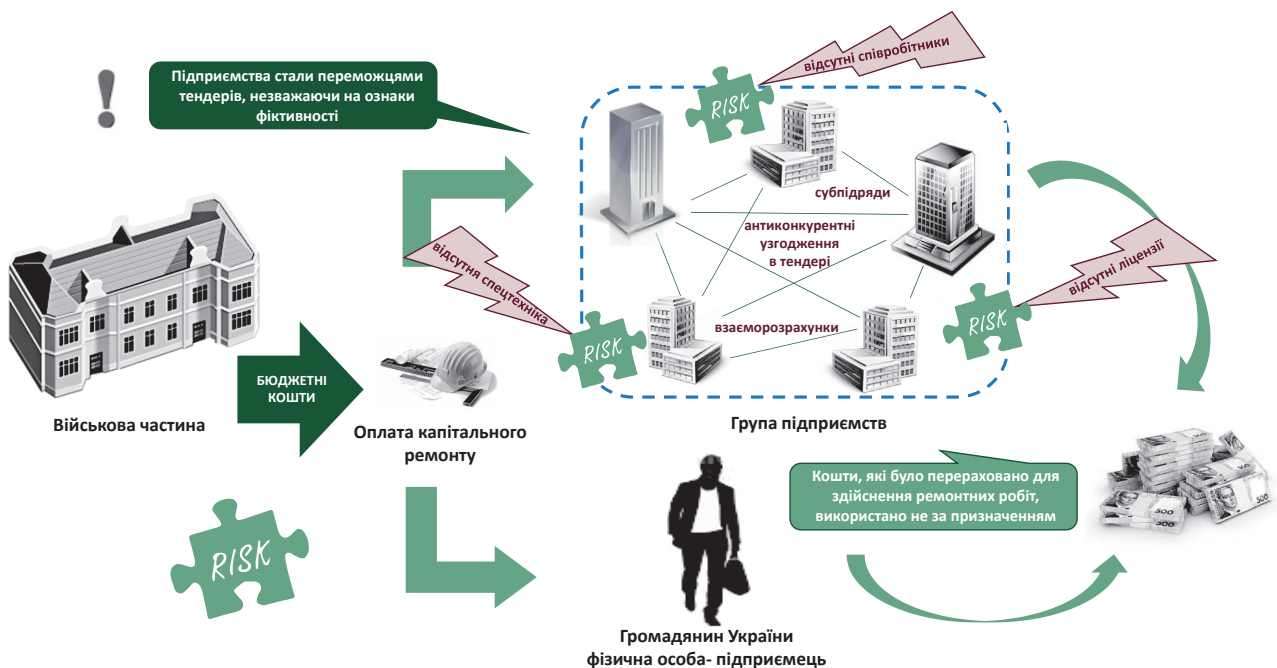

Рис. 4.8

5. УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ

На виконання Базового Закону та відповідно до Порядків надання та розгляду узагальнених матеріалів, затверджених наказами Міністерства фінансів України та правоохоронних органів, експертна комісія Держфінмоніторингу з розгляду узагальнених матеріалів і додаткових узагальнених матеріалів, підготовлених для подання правоохоронним та розвідувальним органам, за наявності достатніх підстав, приймає рішення щодо направлення таких матеріалів до правоохоронних органів.

Держфінмоніторингом протягом 2019 року підготовлено 893 матеріали (з них 503 узагальнені матеріали та 390 додаткових узагальнених матеріалів), які направлені до (рис. 5.1):

- органів прокуратури – 40 узагальнених матеріалів та 77 додаткових узагальнених матеріалів;
- ДФС – 158 узагальнених матеріалів та 60 додаткових узагальнених матеріалів;
- НПУ – 149 узагальнених матеріалів та 24 додаткових узагальнених матеріали;
- СБУ – 104 узагальнених матеріали та 111 додаткових узагальнених матеріалів;
- НАБУ – 41 узагальнений матеріал та 114 додаткових узагальнених матеріалів;
- ДБР – 11 узагальнених матеріалів та 4 додаткових узагальнених матеріали.

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані:

- з легалізацією коштів, становить 63,0 млрд грн;
- з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становить 29,2 млрд гривень.

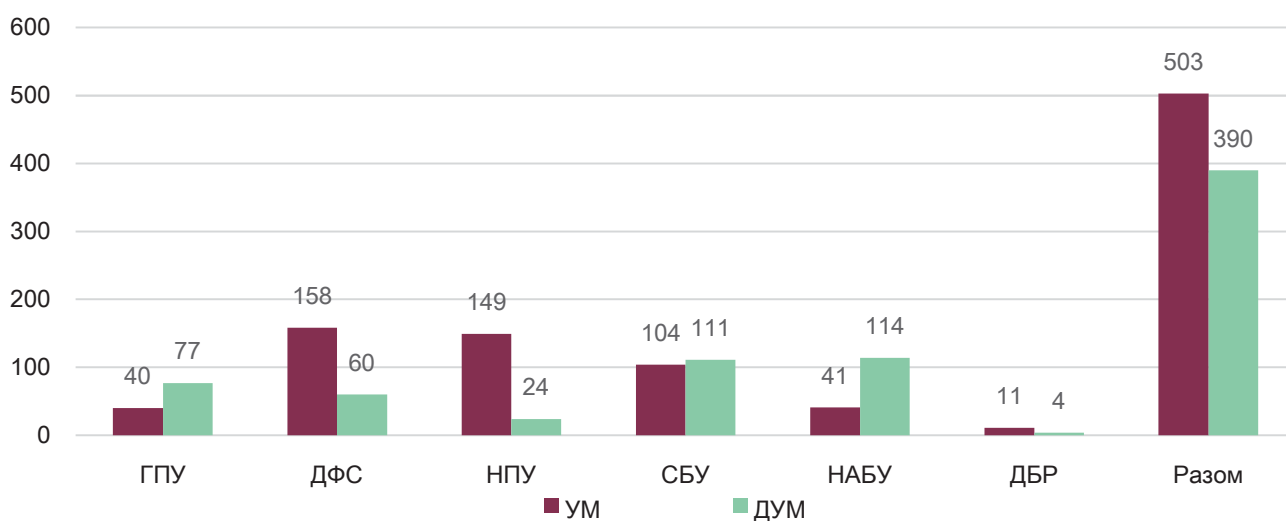

Рис. 5.1. Передано узагальнених та додаткових узагальнених матеріалів у 2019 році

Правоохоронними органами в ході досудових розслідувань використано 392 узагальнених матеріали Держфінмоніторингу (з урахуванням наданих у минулі роки) у 354 кримінальних провадженнях (рис. 5.2), зокрема:

- за результатами перевірки 108 узагальнених матеріалів розпочато 107 кримінальних проваджень;
- використано 284 узагальнених матеріали у 247 кримінальних провадженнях.

Підрозділами правоохоронних органів закінчено 74 кримінальних провадження у зв'язку із зверненням до суду з обвинувальним актом, розпочатих за 74 узагальненими матеріалами.

Судами розглянуто 78 кримінальних справ, розпочатих за результатами розгляду 79 узагальнених матеріалів, із постановленням обвинувального вироку або винесенням ухвали за нереабілюючими обставинами.

Відповідно до інформації, яка надійшла у 2019 році до Держфінмоніторингу, у кримінальних провадженнях, розпочатих правоохоронними органами за результатами розгляду узагальнених матеріалів Держфінмоніторингу, загальна вартість арештованого та вилученого майна (коштів) становить 5,37 млрд гривень.

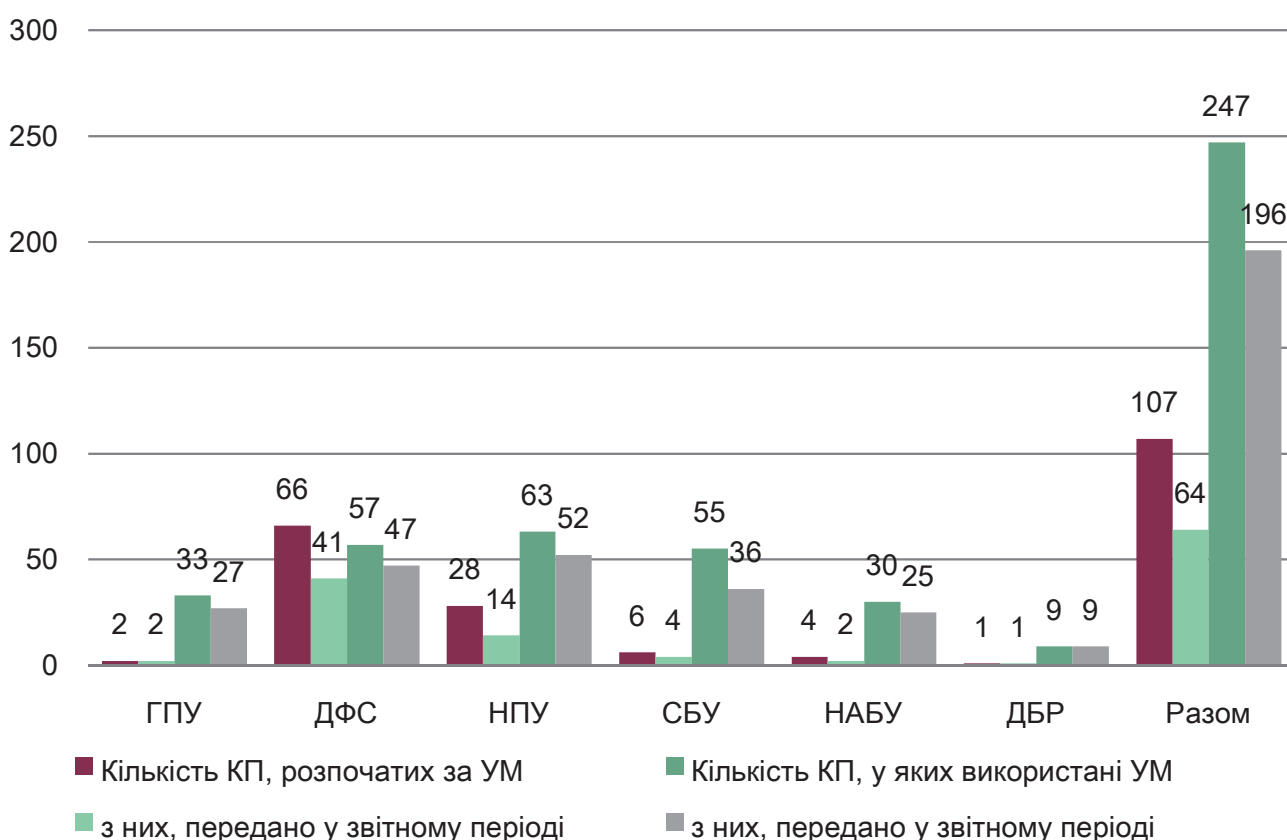
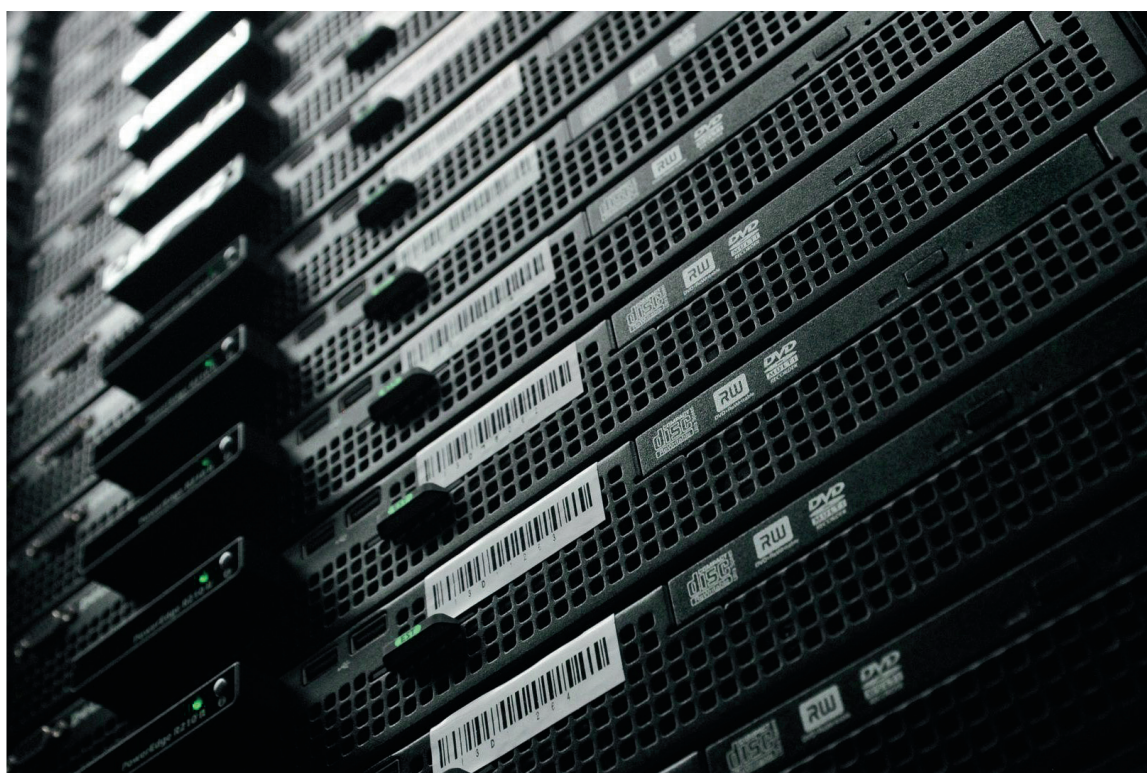

Рис. 5.2 Розпочато кримінальних проваджень за узагальненими матеріалами (використано у кримінальних провадженнях) у 2019 році

6.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЄДИНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

Держфінмоніторинг відповідно до основних завдань, визначених статтею 18 Базового Закону, за звітний період забезпечував функціонування та розвиток Єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ІСФМ).

З метою забезпечення оперативного збору та ефективної обробки та проведення комплексного аналізу інформації про фінансові операції, виявлення фактів маскування незаконного походження доходів та механізму їх легалізації, запобігання відмиванню (легалізації) таких доходів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у 2019 році продовжив модернізацію ІСФМ, головною ціллю якої є впровадження сучасних захищених інформаційних технологій у цій сфері.

У 2019 році було забезпечено безперервне ведення технологічних операцій, а також процесів щодо отримання, первинної та аналітичної обробки інформації від СПФМ і державних органів, підтримку інформаційного середовища взаємодії з суб'єктами фінансового моніторингу. У звітному році ІСФМ функціонувала в регламентному режимі, витримуючи пікові навантаження.

З метою забезпечення ефективної експлуатації ІСФМ, за підтримки проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) у звітному році продовжено практику навчання користувачів та адміністратори ІСФМ, зокрема на курсах Cisco, Oracle, Microsoft, VMware, MicroStrategy, обладнання та програмне забезпечення яких використовується в ІСФМ.

У 2019 році пріоритетним напрямком розвитку ІСФМ було удосконалення функціоналу ІСФМ в рамках якого здійснені наступні заходи:

- запроваджено високоефективні механізми «додаткового очищення» та попередньої підготовки даних для оперативного аналізу;
- розроблено та впроваджено механізми пошуку взаємопов'язаних фінансових операцій та прихованих зв'язків на підставі фінансової інформації отриманої з різних джерел;
- розроблені та впроваджені нові алгоритми автоматизованої підготовки даних для проведення фінансових розслідувань;
- удосконалено систему збереження та доступу до даних.

Зазначені заходи дозволили зменшити час обробки типових технологічних запитів в середньому до 50%.

Відповідно до Положення про Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення доступ до інформаційних ресурсів державних органів – суб'єктів Єдиної системи в основному забезпечується шляхом оновлення відповідних інформаційних ресурсів Центрального сховища даних ІСФМ.

У 2019 році розпочато модернізацію комплексів обробки та аналізу даних Єдиної системи щодо отримання доступу до інформаційних ресурсів баз даних шляхом інтеграції ІСФМ до Системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» (далі – СЕВ ДЕІР). Зокрема у звітному році здійснено підключення ІСФМ до СЕВ ДЕІР, розроблені та введені в дослідну експлуатацію програмні засоби та обробки запитів/відповідей до державних електронних інформаційних ресурсів державних органів підключених до СЕВ ДЕІР (рис 6.1).

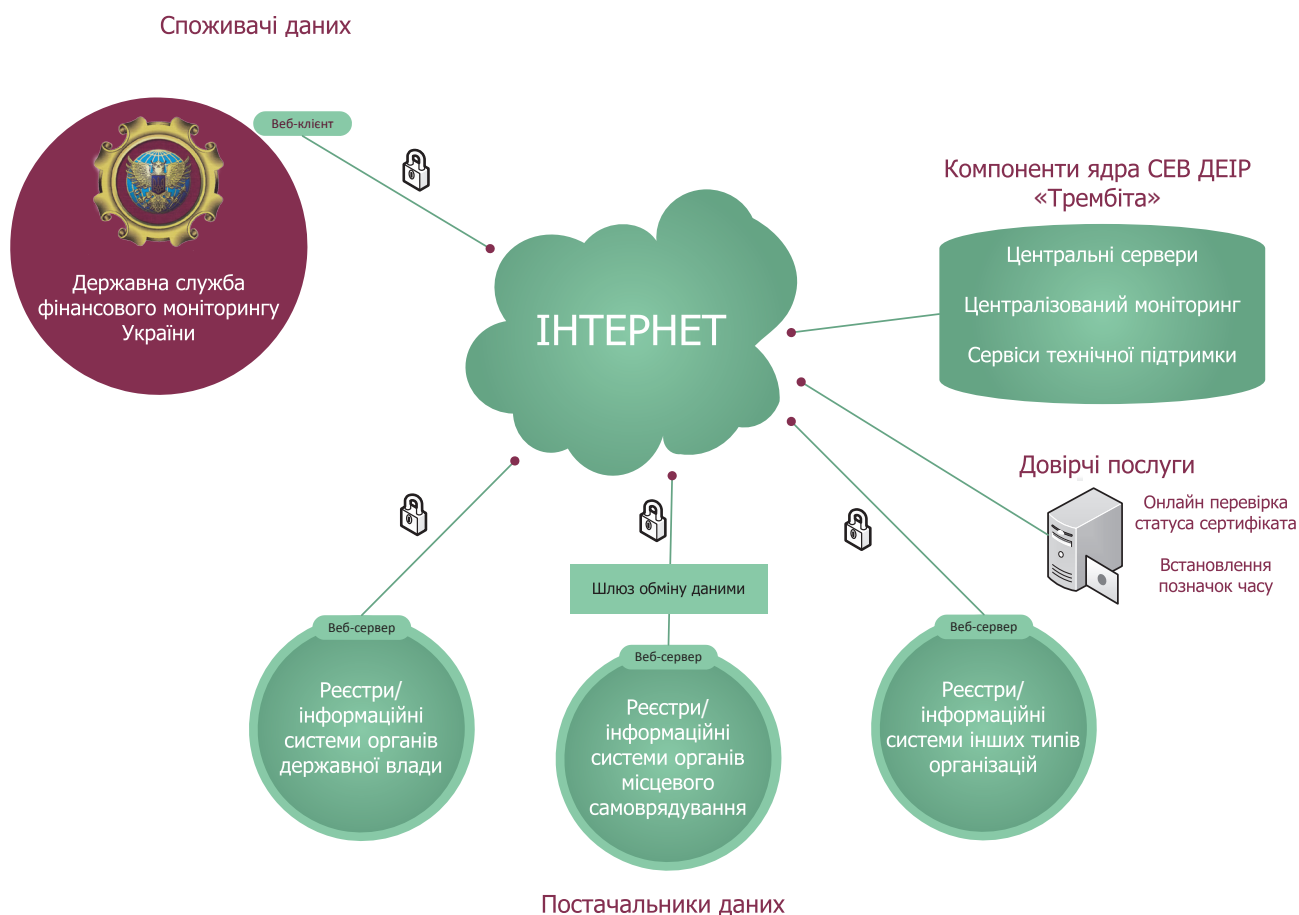

Рис 6.1

Щодо доступу до державних електронних інформаційних ресурсів не підключених до СЕВ ДЕІР – впроваджено альтернативні API технології доступу, розроблено та тестується відповідне програмне забезпечення, зокрема для доступу до електронних реєстрів Мін'юсту.

Також у 2019 році одним із пріоритетним напрямком розвитку ІСФМ було створення нового вебпорталу Держфінмоніторингу.

Зокрема, за підтримки проєкту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) здійснювалися заходи оновлення офіційного вебсайту Держфінмоніторингу (рис. 6.2). Оновлений вебсайт отримав сучасну технологічну платформу, яка забезпечує інформування користувачів у комфортній для них формі. Дизайн та функціонал вебсайту розроблений відповідно до оновлених у 2019 році вимог до офіційних вебсайтів державних органів. Створена система захисту інформації оновленого вебсайту за результатами державної експертизи у сфері технічного захисту інформації підтвердила відповідність вимогам законодавства.

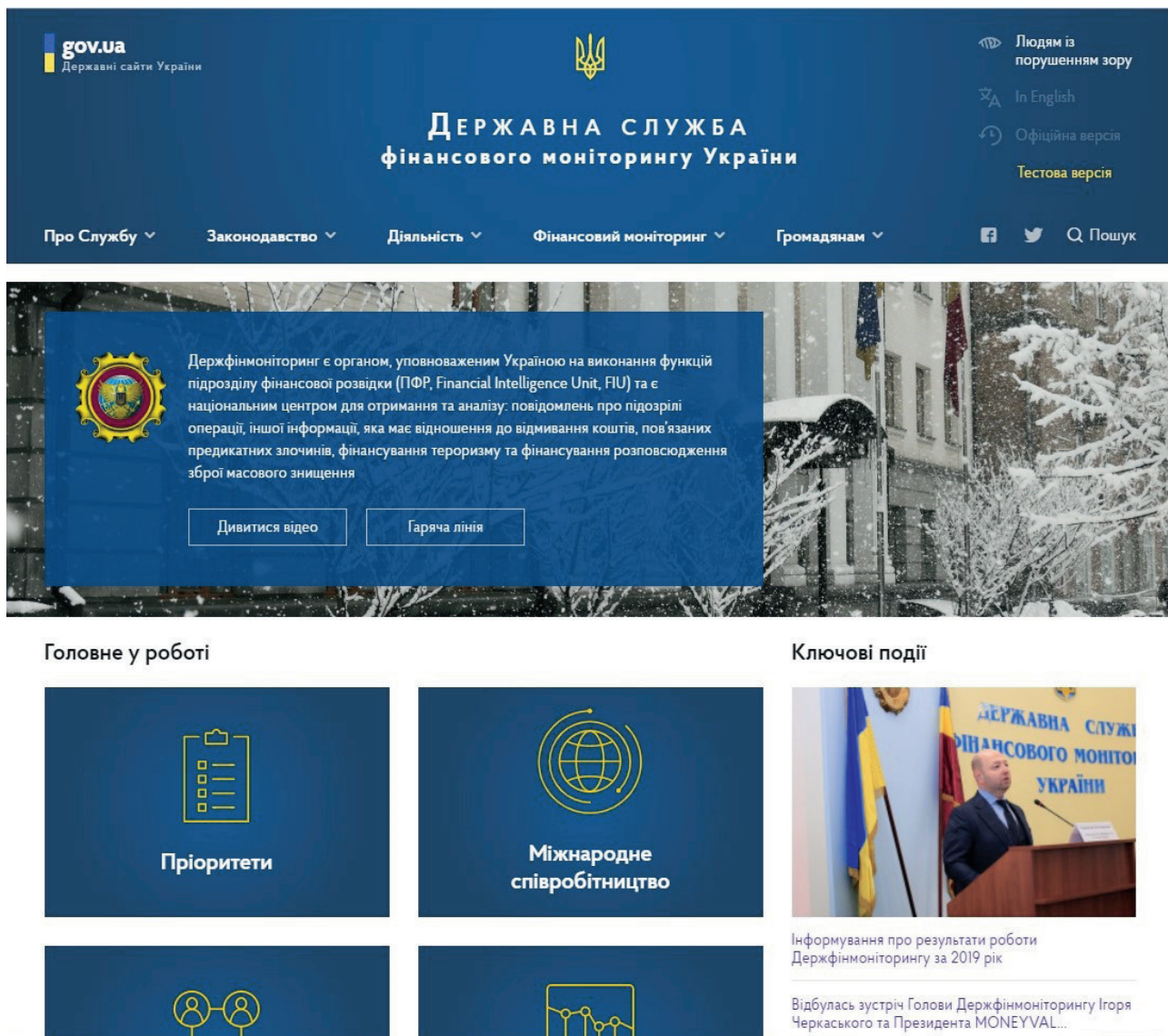

Рис 6.2. Оновлений вебсайт Держфінмоніторингу

Іншим напрямком вебпорталу Держфінмоніторингу, за підтримки проєкту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), для забезпечення Держфінмоніторингом обміну інформацією виключно в електронному вигляді, стало створення захищеного вебсайту Держфінмоніторингу – «е-кабінетів системи фінансового моніторингу» (далі Е-кабінети СФМ). Е-кабінети СФМ створю-

ються для визначеної законодавством електронної взаємодії Держфінмоніторингу з СПФМ та СДФМ, а також правоохоронними та іншими державними органами і суб'єктами.

При розробці е-кабінетів СФМ використовуються сучасні технології, платформи та сервіси. Зокрема, для забезпечення захищеного доступу користувачів

до Е-кабінетів СФМ в проєкті реалізовано ідентифікацію користувачів через сервіс Інтегрованої системи електронної ідентифікації. Після проведення ідентифікації користувач отримує можливість подати Держфінмоніторингу визначену законодавством інформацію та отримувати інформацію, необхідну для забезпечення їх ефективної роботи.

У 2019 році значну увагу приділено забезпеченню кіберзахисту ІСФМ та захисту інформації в ній. За результатами державної експертизи підтверджено відповідність комплексної системи захисту інформації ІСФМ вимогам законодавства України у сфері захисту інформації, що засвідчено атестатами відповідності від 27.06.2019 № 19518 та від 28.12.2019 № 21032 (рис 6.3).

Здійснені Держфінмоніторингом заходи з забезпечення функціонування та розвитку ІСФМ дозволяють забезпечувати стале, надійне, захищене та ефективне її функціонування.

Рис 6.3

7 ■ МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ

7.1. Взаємовідносини з регуляторами та іншими державними органами

У 2019 році міжвідомча взаємодія Держфінмоніторингу була сконцентрована на заходах з координації системи фінансового моніторингу, зокрема:

- забезпечення координації щодо виконання Плану заходів на 2017-2019 роки з виконання стратегії розвитку системи фінансового моніторингу;
- забезпечення діяльності Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- забезпечення координації стосовно виконання дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL та підготовки Першого звіту про прогрес;
- укладанні з державними органами та громадськими організаціями спільних документів міжвідомчого характеру;
- здійсненні безпосереднього обміну інформацією з СДФМ;
- посиленні взаємодії з громадськістю.

Виконання плану заходів на 2017-2019 роки

Держфінмоніторинг у 2019 році продовжував здійснювати координаційні заходи щодо виконання Плану заходів на 2017-2019 роки з виконання стратегії розвитку системи фінансового моніторингу, який був затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 601-р, зокрема щодо розроблення системи достовірного визначення кінцевого бенефіціарного власника.

Так, у квітні 2019 року команда, яка була сформована за керівництвом Держфінмоніторингу, з ідеєю «Механізм перевірки кінцевих бенефіціарних власників (КБВ)» під назвою «ДО100%ВІРНО» стала переможцем та отримала премію «Найбільш інноваційне рішення» (рис. 7.1) за підсумками пілотної Програми «Лабораторія проєктів для імплементації Угоди про асоціацію між Украї-

ною та ЄС» (EU Association Lab), що стартувала у липні 2018 року та покликана створити нову форму для державних службовців.

Рис. 7.1. Нагорода Держфінмоніторингу

Дана програма супроводжувалась Консультаційним фондом підтримки асоціації Україна – ЄС, що імплементувалась Німецьким агентством «Співпраця з Німеччиною заради розвитку GIZ Україна» за дорученням Уряду Німеччини, спільно з його бенефіціаром, Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції, та за участю «1991 Open Data Incubator».

Головна мета команди – реалізація ідеї щодо розробки механізму перевірки та верифікації кінцевих бенефіціарних власників задля забезпечення прозорості

корпоративної власності в Україні (рис. 7.2). До складу команди також увійшли інші державні органи та громадські організації. За результатами, командою було розроблено прототип Концепції із 33-х кроків, що пропонуються для запровадження механізму перевірки власників бізнесу.

Метою Концепції є наповнення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР) достовірною інформацією про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів)

юридичних осіб (КБВ). Концепція включає в себе законотворчі пропозиції, процедури їх імплементації та запровадження передових ІТ-рішень.

Водночас, 18 липня 2019 року з зацікавленими державними органами та громадськими організаціями було підписано Меморандум про співпрацю у розбудові механізму перевірки інформації про кінцевих бенефіціарних власників.

Рис. 7.2. Учасники команди з реалізації ідеї щодо розробки механізму перевірки КБВ

Діяльність Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Протягом 2019 року Держфінмоніторингом організовано проведення 2-х засідань Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, утвореної постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 №613, на яких обговорювалися важливі для системи фінансового моніторингу питання (рис 7.3).

Насамперед, у 2019 році діяльність Ради, як консультативно-дорадчого органу, була спрямована на розгляд та надання пропозицій державним органам щодо реалізації таких основних завдань:

- обговорення стану та результатів проведення СДФМ оцінки ризиків використання СПФМ для ВК/ФТ (секторальні оцінки ризиків);
- обговорення стану виконання плану дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки та підготовки до представлення Першого звіту про прогрес;

- обговорення питання щодо внесення змін до законодавства в частині урегулювання діяльності іноземних трастів в Україні;
- схвалення Звіту з проведення другої НОР;
- обговорення концепції механізму перевірки та верифікації КБВ компанії «ДО100%ВІРНО».

Водночас, важливість сфери фінансового моніторингу у безпеці держави було підтверджено введенням до персонального складу Ради національної безпеки і оборони України Голови Держфінмоніторингу І. Б. Черкаського.

Рис. 7.3. Засідання Ради

Забезпечення координації стосовно виконання плану дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL та підготовки Першого звіту про прогрес

Протягом 2019 року Держфінмоніторинг здійснював координацію виконання Плану дій щодо удосконалення національної системи фінансового моніторингу за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) (далі – План дій).

Так, станом на кінець 2019 року, Держфінмоніторингом спільно з іншими зацікавленими державними органами виконано понад 62% завдань Плану дій.

Крім того, на початку 2019 року Держфінмоніторингом, спільно з зацікавленими державними органами опрацьовувався перший Звіт про прогрес за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL.

Перший Звіт про прогрес в рамках процедури посиленого моніторингу аналізує прогрес України щодо усунення недоліків технічної відповідності, а також щодо впровадження нових вимог, що стосуються Рекомендацій FATF, до яких були внесені зміни з моменту затвердження Звіту взаємної оцінки України: Рекомендації 2, 7, 18 і 21.

У липні 2019 року у м. Страсбург, Французька республіка, на 58-му Пленарному засіданні Комітету MONEYVAL, делегацією України на чолі з представником Держфінмоніторингу, було представлено перший Звіт про прогрес України за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL (рис 7.4).

За результатами розгляду, міжнародними експертами було рекомендовано Україні продовжити докладати зусиль для усунення виявлених недоліків з метою покращення вжиття заходів у сфері ПВК/ФТ.

Представлення другого Звіту про прогрес України за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL планується у 2020 році в рамках 60-го Пленарного засідання Комітету MONEYVAL.

Рис. 7.4. Перша сторінка Звіту

Укладання з державними органами та громадськими організаціями спільних документів міжвідомчого характеру

З метою удосконалення механізмів інформаційної взаємодії між учасниками системи фінансового моніторингу, на сьогодні укладено документи про міжвідомчу співпрацю Держфінмоніторингу із 6 СДФМ, 24 державними органами, 26 іншими установами і організаціями.

У 2019 році Держфінмоніторингом підписані:

- зміни до Договору № 2 від 28.10.2015 між Держфінмоніторингом та НБУ;
- Меморандум з Департаментом контррозвідвально-го захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки СБУ про організацію взаємодії

з питань обміну інформацією щодо кіберінцидентів з використанням Malware Information Sharing Platform & Threat Sharing «Ukrainian Advantage»;

- Меморандум з Національним інститутом стратегічних досліджень про загальні засади співробітництва у сфері ПВК/ФТ;
- Угода про підключення до систем електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та Договір про приєднання до інтегрованої системи електронної ідентифікації (для ІСФМ) з Державним агентством з питань електронного урядування (зараз – Міністерство цифрової трансформації України);

• Меморандум про взаємодію та співпрацю з товариством з обмеженою відповідальністю «Ю-КОНТРОЛ»;

• Меморандум про співпрацю та передачу копії інформаційної бази даних «Відкритий реєстр національних публічних діячів України» з Громадською організацією «Центр протидії корупції»;

• протоколи автоматизованого доступу Держфінмоніторингу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань з Мін'юстом.

Здійснення безпосереднього обміну інформацією з СДФМ

З метою підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням СПФМ вимог законодавства з питань ПВК/ФТ, у рамках підписаних спільних наказів про співпрацю з Міністерством фінансів України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Міністерством інфраструктури України, Міністерством юстиції України, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства

України та Національним банком України, Держфінмоніторингом протягом 2019 року надавалась зазначеним СДФМ наступна інформація, зокрема:

- адміністративні дані щодо фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, які отримані Держфінмоніторингом від СПФМ;
- інформація щодо помилок, допущених СПФМ при поданні інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;

• відомості щодо обліку СПФМ у Держфінмоніторингу;

• інформація про виявлені Держфінмоніторингом факти, що можуть свідчити про порушення СПФМ вимог законодавства;

• інформація щодо складених Держфінмоніторингом протоколів про адміністративні правопорушення, вчинені посадовими особами СПФМ, та результатів їх розгляду;

• відомості про аналіз методів та фінансових схем ВК/ФТ.

Взаємодія з громадськістю

Протягом 2019 року Держфінмониторингом забезпечено тісну співпрацю з учасниками громадянського суспільства, яка полягала насамперед в:

- організації роботи Громадської ради при Держфінмониторингу;
- проведенні громадської експертизи проєктів нормативно-правових актів;
- інформуванні у ЗМІ про проведену роботу.

З метою удосконалення механізмів взаємодії Держфінмониторингу з громадськістю на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» у 2019 році Держфінмониторинг всіляко сприяв діяльності Громадської ради при Держфінмониторингу.

Загалом Громадською радою при Держфінмониторингу у 2019 році проведено 4 засідання та установче засідання з формування нового складу Громадської ради при Держфінмониторингу (рис. 7.5), на яких розглянуті та вирішені нагальні питання взаємодії Держфінмониторингу з громадськістю, а також розглянуті проєкти актів та обговорені чинні акти у сфері фінансового моніторингу. Матеріали засідання Громадської ради при Держфінмониторингу розміщуються на офіційному веб-сайті Держфінмониторингу.

Рис. 7.5. Новий склад Громадської ради при Держфінмониторингу

Держфінмоніторингом затверджено та виконано Орієнтовний план проведення консультацій з громадськістю на 2019 рік, який погоджено з Громадською радою при Держфінмоніторингу і розміщено на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу.

Крім того, для більшого інформування громадськості про національну систему фінансового моніторингу Головою Держфінмоніторингу було представлено Публічний звіт (рис. 7.6).

Також, Держфінмоніторинг активно брав участь в урядовій комунікаційній платформі «#єдинийголос», яка була затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року №985-р. Мета цієї платформи підвищення рівня інформування суспільства про діяльність органів виконавчої влади та впровадження реформ, висвітлення актуальних питань реалізації державної політики.

Рис. 7.6. Представлення Головою Держфінмоніторингу Черкаським І. Б. Публічного звіту

Під час проведення Третього Всеукраїнського форуму фахівців у сфері урядових комунікацій #єдинийголос (травень 2019 року) колектив Держфінмоніторингу був відзначений подякою за ефективну комунікацію в рамках платформи «#єдинийголос» (рис 7.7).

В цілому в рамках взаємодії з громадськістю Держфінмоніторингом у 2019 році організовано:

- участь представників громадськості у міжнародних науково-практичних семінарах з питань ПВК/ФТ;
- розміщення на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу понад 550 повідомлень інформаційного характеру у сфері фінансового моніторингу;
- розміщення 20 інформаційних матеріалів Держфінмоніторингу на Урядовому Вебпорталі;
- щомісячне надання до Кабінету Міністрів України інформації про заходи з проведення консультацій з громадськістю.

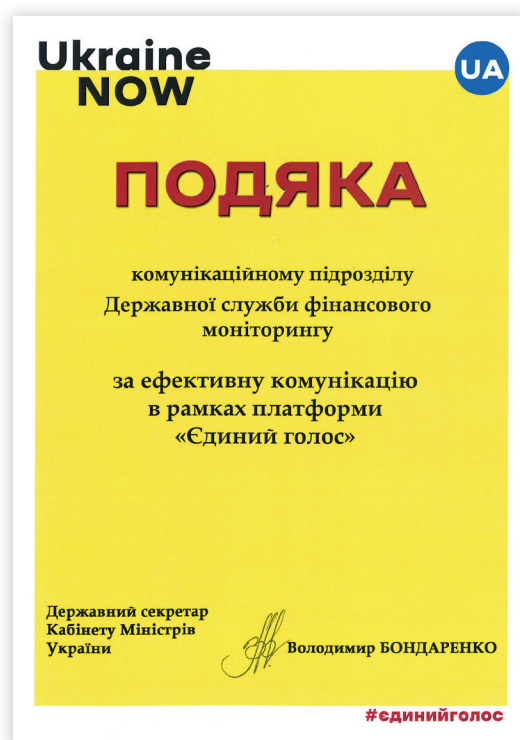

Рис. 7.7. Подяка за ефективну комунікацію в рамках платформи «#єдинийголос»

7.2. Взаємодія з суб'єктами первинного фінансового моніторингу

Держфінмоніторингом у 2019 році на постійній основі здійснювався аналіз ефективності діяльності СПФМ у сфері ПВК/ФТ.

За результатами такого аналізу Держфінмоніторингом у 2019 році було розроблено та опубліковано на офіційному вебсайті Держфінмоніторингу рекомендації для спеціально визначених СПФМ щодо оцінки секторальних ризиків та заходів внутрішнього контролю суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму.

Також, у 2019 році було проведено 2 засідання Робочої групи з розгляду проблемних питань СПФМ – банківських установ та 1 засідання Робочої групи з розгляду проблемних питань СПФМ – небанківських установ та аналізу ефективності заходів, що вживаються ними для ПВК/ФТ (рис 7.8).

На засіданнях Робочих груп розглядалися актуальні питання організації дотримання СПФМ законодавства у сфері ПВК/ФТ, зокрема:

- щодо операцій клієнтів високого ризику;
- щодо особливостей ідентифікації та вивчення банків-нерезидентів, які розміщують міжбанківські (фідуціарні) депозити;
- щодо подання інформації до Держфінмоніторингу у паперовому вигляді;
- щодо проведення ідентифікації, верифікації інформації про клієнта та його контрагента;
- щодо обов'язку звітування та формування документів;
- щодо віднесення фінансових операцій до обов'язкового фінансового моніторингу;

Рис. 7.8. Засідання Робочої групи

7.3. Методичне забезпечення, навчання суб'єктів фінансового моніторингу

Держфінмоніторинг протягом 2019 року з метою допомоги в діяльності учасників ПВК/ФТ активно працював на методологічній ниві.

Так, Держфінмоніторингом було перекладено та розміщено на офіційному вебсайті Керівництво FATF з ризик-орієнтованого підходу до віртуальних активів та постачальників послуг з переказу віртуальних активів (рис. 7.9).

У жовтні 2018 року FATF оновив свої стандарти для уточнення застосування вимог до віртуальних активів та постачальників послуг з переказу віртуальних активів щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму шля-

хом внесення змін до Рекомендації 15 та додавання двох нових визначень до Глосарію FATF.

Зазначене Керівництво розроблене з метою практичного застосування Рекомендацій FATF для країн та компетентних органів влади, а також для постачальників послуг з переказу віртуальних активів та інших підзвітних суб'єктів, що залучені до діяльності із віртуальними активами, в тому числі фінансових установ, таких як банки та професійні учасники ринку цінних паперів.

Документ описує весь спектр зобов'язань, що застосовуються до постачальників послуг з переказу віртуальних активів

та до віртуальних активів у відповідності до Рекомендацій FATF, а також підкреслює необхідність розуміти ризики відмивання коштів та фінансування тероризму, що пов'язані з їх діяльністю, і вживати відповідних пом'якшувальних заходів з метою їх зменшення.

Наведені у Керівництві приклади національних підходів до регулювання та нагляду за діяльністю постачальників послуг з переказу віртуальних активів покликані запобігти використанню віртуальних активів для відмивання коштів та фінансування тероризму.

Рис. 7.9. Титульна сторінка Керівництва FATF

Також, Держфінмоніторингом за результатами проведеного дослідження ризиків використання неприбуткових організацій у схемах відмивання злочинних доходів та/або фінансування тероризму підготовлено та оприлюднено огляд на тему «Використання неприбуткових організацій в незаконних цілях» (рис. 7.10).

Результати дослідження свідчать, що неприбуткові організації можуть використовуватися безпосередньо з метою вчинення предикатного злочину та/або для відмивання коштів та/або фінансування тероризму, а також слугувати прикриттям для незаконної діяльності інших пов'язаних суб'єктів.

Перевагою у використанні неприбуткових організацій у злочинних схемах (вчинення предикатних злочинів, відмивання коштів, фінансування тероризму) є те, що злочинці можуть отримати подвійну вигоду: по-перше, створити засіб для таких незаконних дій і, по-друге, забезпечити прикриття своєї діяльності.

Відповідно до результатів проведеного Комітетом MONEYVAL в Україні 5-го раунду оцінки національної системи ПВК/ФТ, Україна має доволі гарне розуміння своїх ризиків, пов'язаних із ВК/ФТ, але сектор щодо використання НПО в незаконних цілях потребує постійного оновлення знань та їх поглиблення.

Результати цього дослідження можуть бути використані для зменшення потенційних ризиків відмивання коштів та/або фінансування тероризму за участю неприбуткових організацій. Розуміння загроз та способів незаконного використання НПО та оцінювання відповідних ризиків дозволить нівелювати ймовірність залучення їх до відмивання злочинних доходів, фінансування тероризму та сепаратизму.

Разом з тим, протягом 2019 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у 27 освітніх заходах, що були організовані ПрАТ «Харківський центр науково-технічної та економічної інформації», ТОВ «Інститут післядипломної освіти та бізнесу», Консультативною місією Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України, ДННУ «Академія фінансового управління», Університетом державної фіскальної служби України, Інститутом права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, Юридичною групою EUCON, Національним банком України та Українською асоціацією інвестиційного бізнесу.

У зазначених заходах взяли участь понад 1330 осіб – представники суб'єктів фінансового моніторингу та наукового середовища.

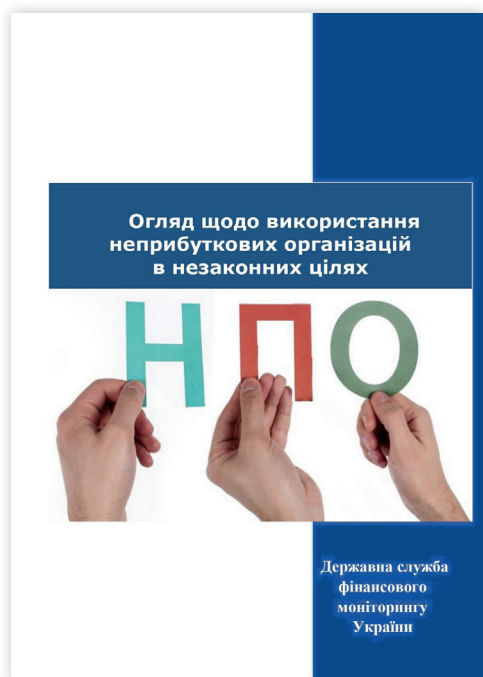

Рис. 7.10. Титульна сторінка Огляду

Зокрема, представники Держфінмоніторингу 29 жовтня 2019 року взяли участь в конференції з питань фінансового моніторингу, що відбулася під егідою Форуму провідних міжнародних фінансових установ та НБУ (рис. 7.11).

Участь у конференції також взяли провідні фахівці НБУ, Форуму провідних міжнародних фінансових установ та представники банківської спільноти.

Головне завдання конференції полягає в обміні досвідом та найкращими практиками з фінансового моніторингу у банківській сфері, а також встановленні ефективного стратегічного діалогу з метою подальшого розвитку фінансового сектору України.

Також, протягом 2019 року представниками Держфінмоніторингу взято участь у 68 освітніх заходах організованих Академією фінансового моніторингу, участь в яких взяли 2044 слухачі.

Загалом протягом 2019 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у 95 освітніх заходах, проведених для більш ніж 3370 осіб.

Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 610 «Про затвердження Порядку організації та координації роботи з перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу» у звітному періоді Держфінмоніторингом підписано договір про співробітництво з:

- ПрАТ «Харківський центр науково-технічної та економічної інформації»;
- ТОВ «Інститут післядипломної освіти та бізнесу».

Рис. 7.11

7.4. Національна оцінка ризиків

У 2019 році Держфінмониторингом з урахуванням Міжнародних стандартів та рекомендацій за наслідками 5-го раунду взаємної оцінки України Комітетом MONEYVAL, завершено проведення другої Національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

В рамках проведення другого раунду НОР протягом 2019 року Держфінмониторингом проведено 2 засідання Робочої групи з оцінки секторальних ризиків системи протидії відмиванню коштів (легалізації), одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму, на яких, зокрема:

- обговорено орієнтовний план дій проведення секторальної оцінки ризиків використання неприбуткових організацій з метою відмивання коштів та фінансування тероризму;
- презентовано результати проведених СДФМ секторальних оцінок ризиків використання СПФМ для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму.

Крім того, протягом 2019 року в приміщенні Держфінмониторингу відбулись робочі зустрічі з учасниками системи ПВК/ФТ з питань збору адміністративної звітності, яка характеризує ефективність роботи правоохоронних та судових органів в системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, необхідної для проведення НОР.

Звіт про проведення НОР схвалено 14 листопада 2019 року на восьмому засіданні Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (рис. 7.12).

20 грудня 2019 року вказаний Звіт презентовано в Держфінмониторингу, за участі понад 50 представників СДФМ, правоохоронних органів, інших державних органів учасників системи ПВК/ФТ, представників професійних об'єднань СПФМ, провідних наукових установ та громадськості, що опікуються питаннями боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, представників іноземних організацій та керівництва MONEYVAL (рис 7.13, 7.14). Звіт опубліковано на вебсайті Держфінмониторингу у розділі «Національна оцінка ризиків».

Рис 7.12. Титульна сторінка Звіту з проведення НОР

В ході проведення другої НОР здійснено перегляд існуючих загроз та ризиків, що були ідентифіковані за результатами першого раунду НОР (проведеного у 2016 році) та ідентифіковано нові.

Так, за результатами другої НОР виявлено 11 загроз системи ПВК/ФТ, та ідентифіковано 24 ризику відмивання коштів та фінансування тероризму, із них з високим рівнем – 6 ризиків, з середнім рівнем – 16, з низьким рівнем – 2.

Наразі, Держфінмоніторингом, із залученням інших учасників системи ПВК/ФТ, здійснюються заходи щодо затвердження Кабінетом Міністрів України плану заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків виявлених ризиків.

Рис. 7.13. Представник Держфінмоніторингу презентує Звіт з проведення НОР

Рис 7.14. Учасники презентації Звіту з проведення НОР

8 ■ **ДІЯЛЬНІСТЬ АКАДЕМІЇ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ**

Академія фінансового моніторингу відповідно до своїх основних завдань проводить перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері ПВК/ФТ з метою забезпечення єдиного підходу до перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів СДФМ, правоохоронних та судових органів, представників СПФМ, відповідальних за його проведення, а також представників іноземних держав та міжнародних організацій.

Протягом 2005 (перші групи слухачів) – 2019 років був підготовлений 15 551 фахівець з питань фінансового моніторингу, з них 9707 – протягом 2014-2019 років.

У 2019 році в Академії фінансового моніторингу пройшли навчання 2044 слухача, які є представниками органів державної влади, правоохоронних, розвідувальних, судових органів та СПФМ, в тому числі:

- 800 фахівців – в рамках державного замовлення, з них 154 – представники органів державної влади, 646 – представники правоохоронних, розвідувальних та судових органів (рис. 8.1, 8.2);

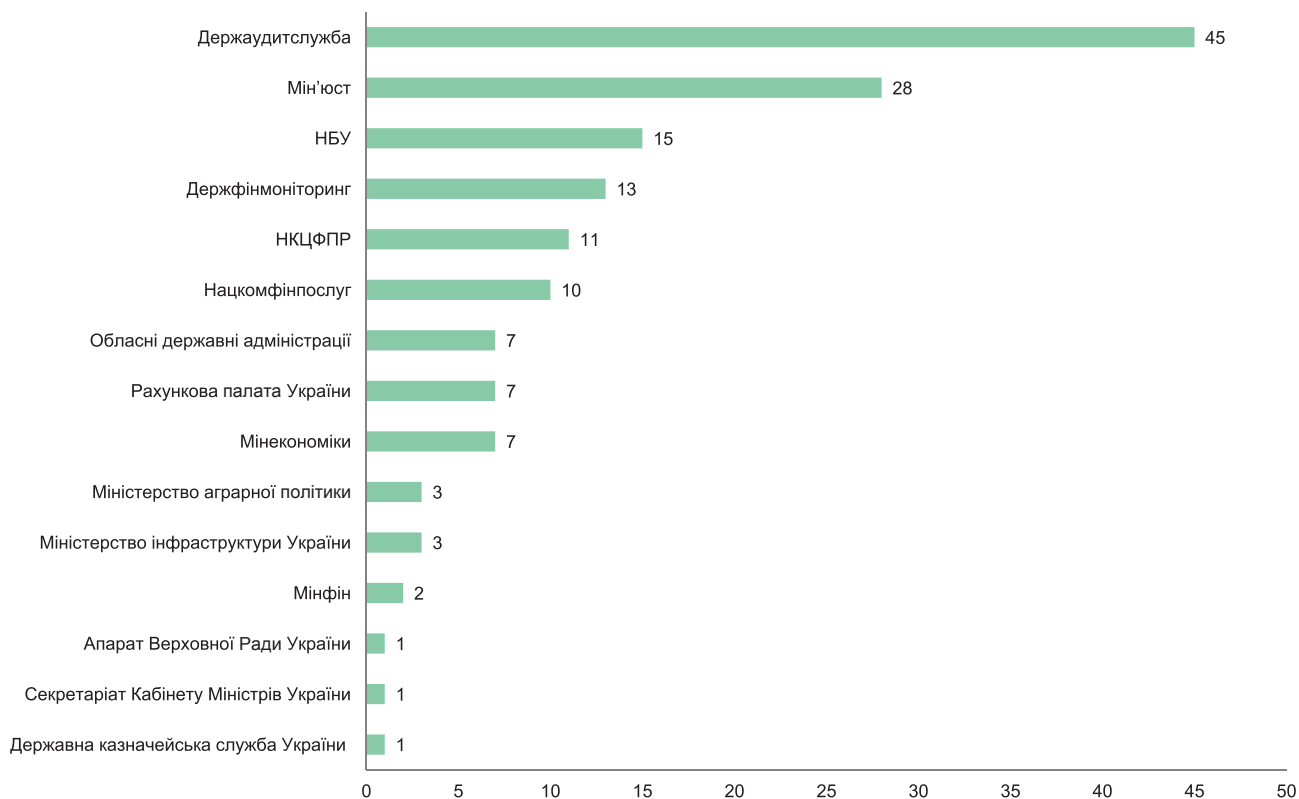

Рис. 8.1. Кількість представників органів державної влади, що пройшли навчання у 2019 році

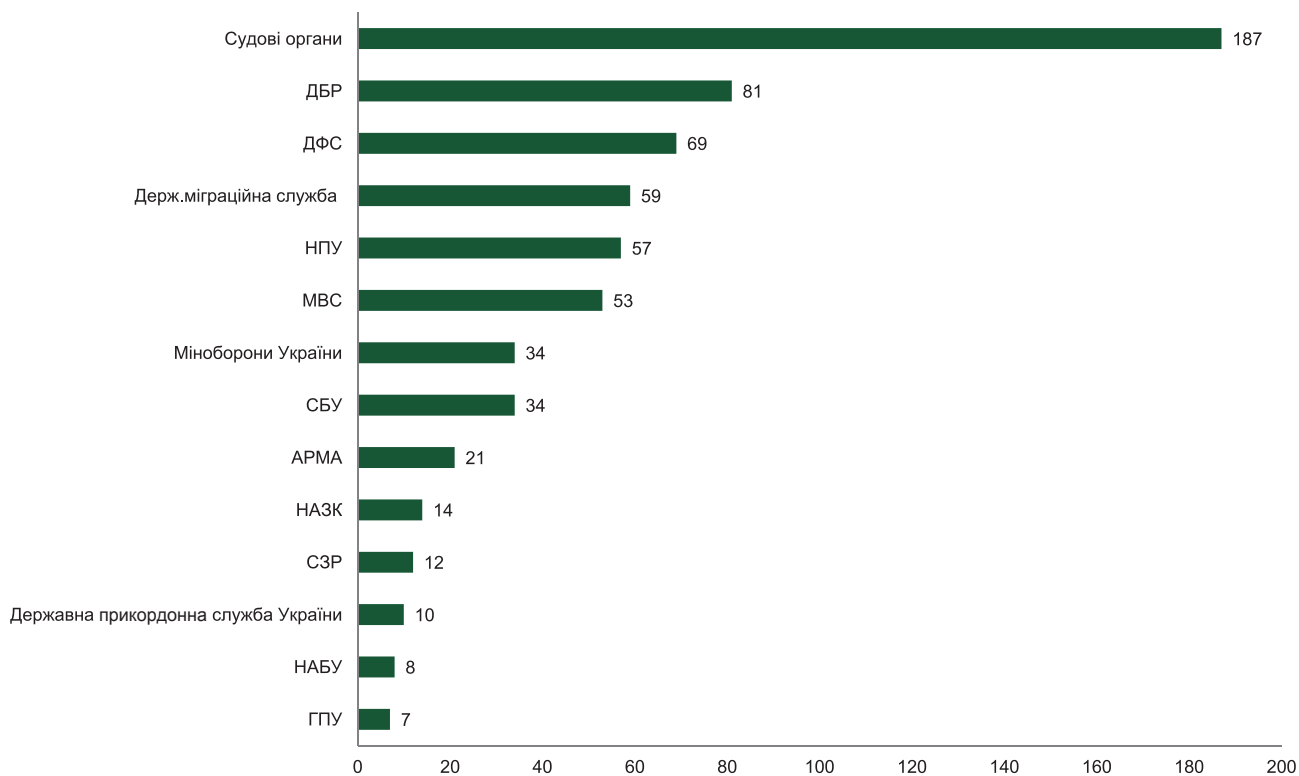

Рис. 8.2. Кількість представників правоохоронних, розвідувальних та судових органів, що пройшли навчання у 2019 році

- 1244 фахівця – відповідальних осіб СПФМ (рис. 8.3).

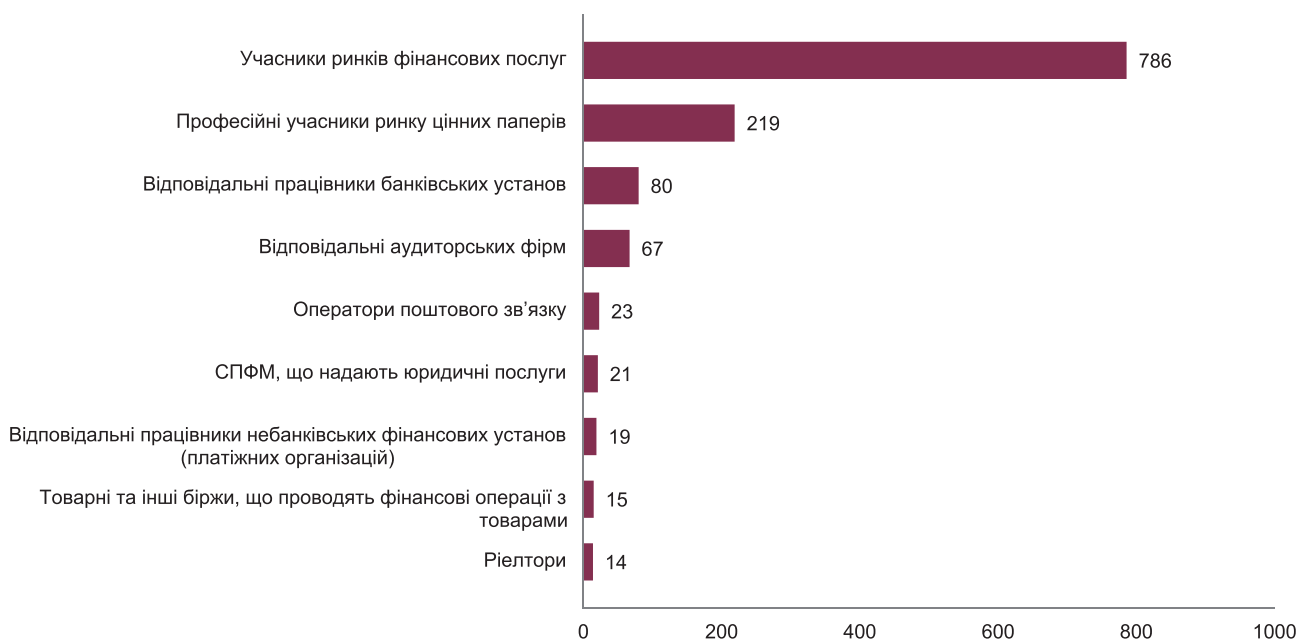

Рис. 8.3. Кількість відповідальних працівників СПФМ, що пройшли навчання в 2019 році

- для 71 слухача з числа представників правоохоронних, розвідувальних та судових органів організовано спеціальні таргетовані тренінги, які враховують специфіку роботи конкретної групи слухачів та практичні аспекти їх діяльності.

У 2019 році навчання в Академії проводились на базі центрів у Києві, Харкові та Львові (рис. 8.4).

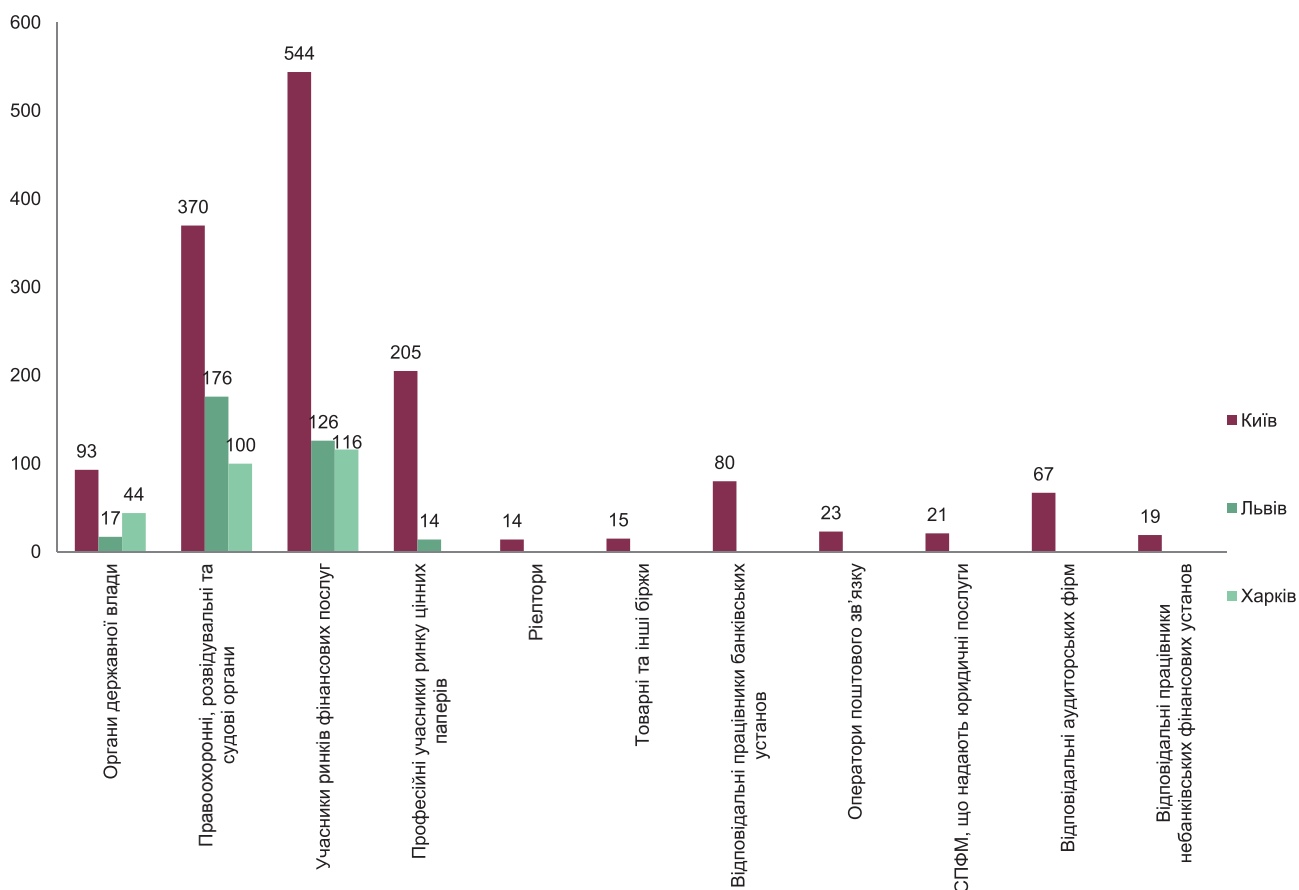

Рис. 8.4. Динаміка проведення навчання представників органів державної влади, правоохоронних, розвідувальних, судових органів та СПФМ протягом 2019 року в регіональних центрах Академії

В 2019 році в Академії пройшли навчання 80 представників банківського сектору – банків з державною часткою, банків з приватним капіталом, банків іноземних банківських груп, де в якості викладачів брали участь представники банківського регулятора – Національного банку України.

Продовжувалася співпраця з аудиторськими, юридичними, консалтинговими компаніями (навчання в Академії пройшли 88 слухачів зазначеної категорії), серед яких були представники Великої четвірки аудиторських і консалтингових компаній.

В 2019 році проведено тематичні семінари на тему: «Нотаріус як суб’єкт первинного фінансового моніторингу», в якому взяли участь 274 представники спеціально визначених СПФМ – нотаріусів (рис. 8.5).

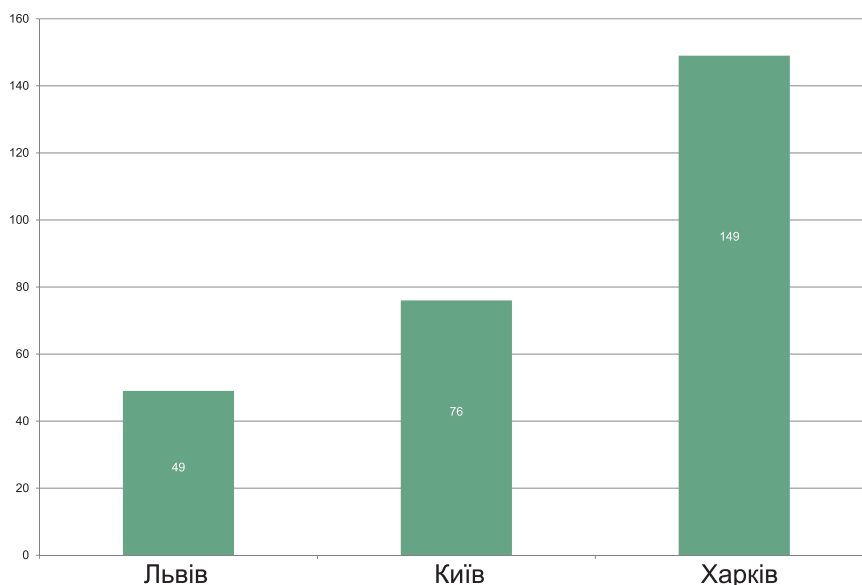

Рис. 8.5. Кількість СПФМ – нотаріусів, які взяли участь у тематичному семінарі протягом 2019 року

Динаміка показників навчання в Академії за останні роки наведена на рис. 8.6

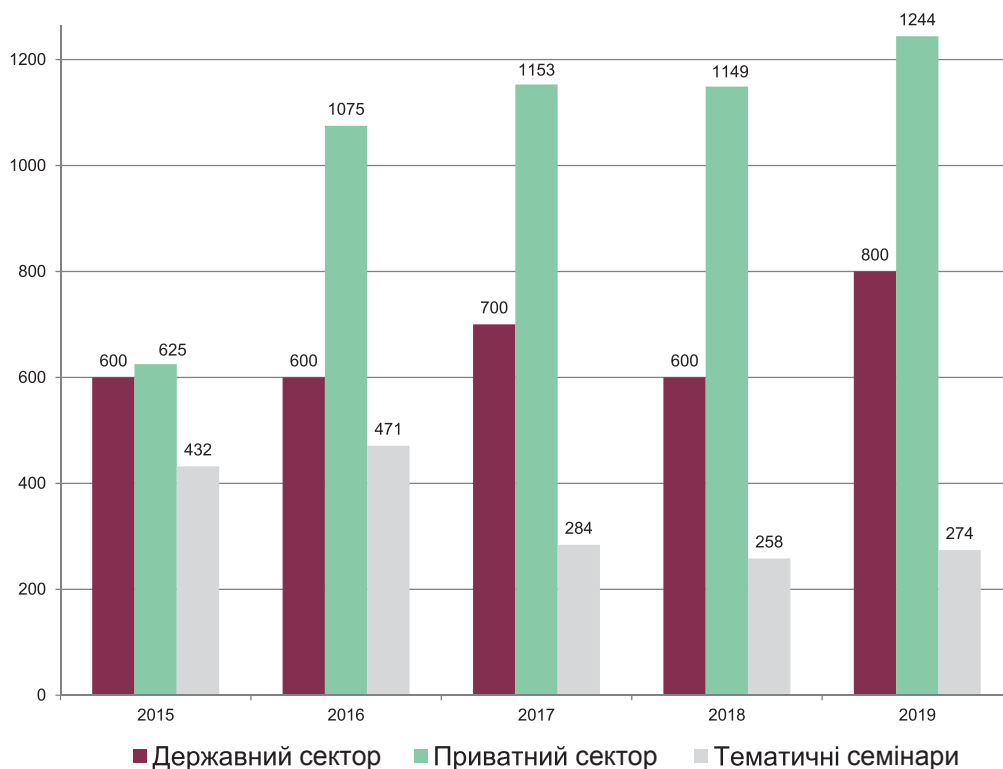

Рис 8.6. Динаміка показників навчання в Академії за останні роки

Крім того, у 2019 році працівниками Академії фінансового моніторингу взято участь у підготовці та проведенні наступних заходів:

- міжнародного науково-практичного семінару для правоохоронних та судових органів на тему: «Актуальні питання в розслідуваннях економічних злочинів» (21-22 березня 2019 року, м. Львів) – за підтримки Консультативної місії ЄС в Україні (EUAM);
- спільного міжнародного тренінгу для правоохоронців на тему: «Протидія відмиванню коштів / повернення активів, міжнародне співробітництво та кращі практики ЄС» (Training on Anti-Money Laundering / Asset Recovery, International Cooperation and EU Best Practices), (3-5 грудня 2019 року, м. Київ) – спільно з Регіональним координатором EU-АСТ (Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності).

Також, протягом 2019 року представники Академії брали участь в таких заходах:

- міжнародній науково-практичній конференції «Гібридні загрози економічній безпеці держави в транзитивній економіці», (14 березня 2019 року, м. Київ на базі Національного авіаційного університету);
- III міжнародній науково-практичній конференції «Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки» (27 березня 2019 року, м. Київ на базі Національної академії прокуратури України);
- круглому столі «Державна служба в Україні: шляхи реформування» спільно з Державним бюро розслідувань та Національною академією прокуратури України (22 травня 2019 року, м. Київ);
- VI зустрічі Парламентсько-громадської платформи на тему: «На шляху до належного врядування: п'ять років реформ у секторі цивільної безпеки України» (23 травня 2019 року, м. Київ);
- IV міжнародній науково-практичній конференції «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (12 грудня 2019 року, м. Київ).

Протягом 2019 року продовжувалась співпраця з проектом EU-АСТ (Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності), зокрема, з Регіональним координатором проекту Хосе Мануелем Колодрасом. Результатом співпраці став вищевказаний спільний з Академією тренінг для правоохоронців, що відбувся 3-5 грудня 2019 року. Досягнуто ряд домовленостей щодо продовження співпраці в 2020 році та активізації спільної тренінгової активності.

Також, продовжувалась співпраця з Консультативною місією ЄС (КМЄС) в Україні (EUAM) – було проведено ряд спільних освітніх заходів, а також окреслено напрями співробітництва в 2020 році.

У 2019 році було укладено меморандуми між Академією фінансового моніторингу та Національною академією прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, Міжнародною академією інформатії, Національною академією прокуратури України. Напрямами співробітництва є: підготовка і підвищення кваліфікації працівників в сфері ПВК/ФТ, проведення спільних наукових конференцій, семінарів, нарад, практикумів, наукових досліджень в сфері ПВК/ФТ та ін.

9 ■ МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

9.1. Робота з міжнародними організаціями

Однією з важливих складових діяльності Держфінмоніторингу є налагодження співпраці з міжнародними установами та іноземними партнерами, які відповідають за організацію ефективної протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Протягом 2019 року Держфінмоніторинг активно співпрацював з провідними міжнародними організаціями та установами, які опікуються питаннями протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, такими як: Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL),

Егмонтська група підрозділів фінансових розвідок, Рада Європи, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), проєкт «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), Організація за демократію та економічний розвиток (ГУАМ) та іншими міжнародними організаціями.

Також, у 2019 році представниками Держфінмоніторингу представлено досвід України у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму та покращено співробітництво у ході семінарів міжнародного рівня, які проводились за сприяння провідних міжнародних організацій.

Крім того, Держфінмоніторинг, відповідно до покладених на нього завдань, укладає міжнародні договори міжвідомчого характеру (Меморандуми про взаєморозуміння) з підрозділами фінансової розвідки іноземних країн. Держфінмоніторингом протягом 2003-2019 років підписано 79 таких Меморандумів, зокрема у 2019 році:

- Меморандум про взаєморозуміння з ПФР Держави Кувейт;
- Меморандум про взаєморозуміння з ПФР Республіки Австрія;
- Заява про співробітництво з Центром фінансової розвідки Національної комісії з питань громадської безпеки Японії.

9.1.1. Співробітництво з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)

Протягом 2019 року, Держфінмоніторингом, на запити FATF, надано інформацію щодо:

- інституту підготовки, який працює у сфері ПВК/ФТ;
- інформацію до Керівництва щодо ризик-орієнтованого підходу для юристів, бухгалтерів, агентств з обслуговування трастів і компаній, віртуальних активів та постачальників послуг з віртуальних валют;
- інформацію щодо фінансування ІДІЛ, Аль-Каїди та пов'язаних з ними організацій.

У період з 24 по 27 березня 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у спільному експертному засіданні FATF та MONEYVAL, яке відбулося у м. Тель-Авів, Ізраїль.

В ході зазначеного засідання представник Держфінмоніторингу взяв участь в обговоренні ініціатив FATF щодо ризиків фінансування тероризму та протидії фінансуванню тероризму, оцінки ризиків фінансування тероризму, віртуальних валют, а також провів консультації та робочі зустрічі з представниками компетентних органів країн-членів FATF та MONEYVAL у сфері запобігання та протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, зокрема у сфері виявлення, розслідування та конфіскації криптовалют.

9.1.2. Співробітництво з Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок

У рамках співробітництва з Егмонтською групою, у період з 28 по 30 січня 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у засіданнях Робочих груп Егмонтської групи підрозділів фінансових розвідок, які проходили у м. Джакарта, Індонезія (рис 9.1).

Рис 9.1. Учасники засідань

У ході зазначених засідань представники Держфінмоніторингу обговорили ряд проєктів, направлених на покращення спроможності підрозділів фінансової розвідки, серед яких:

- проєкт Егмонтської групи «Типології ПФР щодо відмивання коштів, одержаних від корупції», спрямований на боротьбу з корупцією, відмиванням коштів;
- проєкт Егмонтської групи «Посібник щодо співпраці ПФР з митними органами», метою якого є сприяння співпраці між ПФР та митними органами у рамках їх спільної роботи, спрямованої на протидію відмиванню злочинних доходів в митному секторі;
- проєкт Егмонтської групи «Гнучкі, послідовні стандарти обміну інформацією», спрямований на покращення спроможності підрозділів фінансової розвідки швидко та ефективно обмінюватись інформацією.

У період з 30 червня по 4 липня 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у засіданнях Робочих груп та Пленарному засіданні Егмонтської групи, які проходили у м. Гаага, Королівство Нідерланди (рис 9.2).

Рис 9.2. Представники Держфінмоніторингу – учасники Пленарного засідання Егмонтської групи

У ході Пленарного засідання представниками Держфінмоніторингу взято участь у затвердженні документів Егмонтської групи Головами ПФР, зокрема щодо проектів робочих груп направлених на вирішення таких питань як боротьба з корупцією, торгівлею людьми, тероризмом, покращення взаємодії ПФР та митних органів.

Держфінмоніторинг був одним з лідерів команди проекту щодо підготовки Звіту Егмонтської групи щодо інструментів та практик проведення розслідувань корупційних справ, в рамках якого було також підготовлено список корупційних індикаторів, направлений на покращення спроможності державного та приватного секторів виявляти та запобігати відмиванню коштів від корупційних діянь.

На даний момент, Держфінмоніторинг, разом з ПФР Румунії являється лідером проекту Егмонтської групи «Повернення Активів – Роль ПФР», метою якого є дослідження даного проблемного питання на глобальному рівні з подальшою підготовкою відповідних рекомендацій для покращення спроможності юрисдикцій у даному питанні.

Також, Держфінмоніторинг являється учасником ще двох проектів Егмонтської групи, а саме:

- проекту «Широкомасштабні транскордонні схеми з відмивання коштів», лідером якого є ПФР Німеччини. В рамках даного проекту, у період з 12 по 13 листопада 2019 року, проводилось одне виїзне засідання робочої групи у м. Кельн, Федеративна Республіка Німеччина, в якому взяли участь представники Держфінмоніторингу. Даний проект направлений на дослідження питання транскордонного відмивання коштів та виявлення методів протидії даній діяльності. Крім того, в рамках роботи, дотичної до даного проекту, була проведена операційна зустріч між представниками ряду ПФР, щодо подальших кроків з розслідування справ з відмивання коштів та повернення активів стосовно одного з європейських банків;
- проекту «Відмивання доходів, одержаних від масштабних податкових злочинів», лідерами якого є ПФР Аргентини та ПФР Франції. Даний проект направлений на дослідження проблемного питання ухилення від сплати податків з подальшим відмиванням злочинних доходів.

Крім того, в рамках співробітництва з Секретаріатом Егмонтської групи та іноземними ПФР щодо інших поточних та минулих проектів Егмонтської групи, протягом звітного періоду Держфінмоніторингом надано:

- відповідь на запитальник щодо розвитку Робочої групи з обміну інформації;
- інформацію для 26-го Пленарного засідання щодо співробітництва між державними органами;
- інформацію щодо проведення порівняльного огляду процедур ліцензування, нагляду та аналізу правової бази у сфері ПВК/ФТ за діяльністю бухгалтерів;
- відповідь на запитальник щодо перегляду процесу підтримки та відповідності «Процедурний Пусковий Механізм 4 – Обмежений статистичний огляд».

При цьому, Держфінмоніторинг є одним з найактивніших підрозділів фінансової розвідки серед членів Егмонтської групи та займає 2 місце у регіоні по активності у проектах та іншій діяльності Егмонтської групи.

9.1.3. Співробітництво з Радою Європи (Комітетом експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL)/Європейською Комісією

В рамках проведення 5-го раунду взаємних оцінок MONEYVAL, у період з 8 по 12 квітня 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у навчальному семінарі для оцінювачів MONEYVAL, з метою отримання навичок щодо проведення взаємної оцінки у сфері ПВК/ФТ, а також можливості подальшої участі у взаємних оцінках країн-членів MONEYVAL у м. Остія, Італія (рис 9.3).

У період з 7 по 18 жовтня 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у виїзній місії щодо взаємної оцінки Словацької Республіки у сфері боротьби з відмиванням коштів/фінансування тероризму, в рамках 5-го раунду оцінок MONEYVAL (м. Братислава, Словацька Республіка).

Рис. 9.3. Учасники навчального семінару

Також, в рамках діяльності MONEYVAL, представники Держфінмоніторингу, у складі делегації України, взяли участь у двох Пленарних засіданнях MONEYVAL, які проходили у м. Страсбург, Французька Республіка (рис. 9.4):

- 58-му Пленарному засіданні MONEYVAL – з 15 по 19 липня 2019 року;
- 59-му Пленарному засіданні MONEYVAL – з 2 по 6 грудня 2019 року.

Рис. 9.4. Засідання MONEYVAL

Водночас, 20 грудня 2019 року відбулась зустріч Голови Державної служби фінансового моніторингу України Ігоря Черкаського та Президента Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (MONEYVAL) Ельжбети Франкув-Яскевич (рис. 9.5).

Рис. 9.5

Під час зустрічі обговорено основні аспекти та результати, отримані в ході проведення 2-ої НОР, а також заходи, які вживаються Україною з метою усунення виявлених ризиків.

У ході зустрічі було запевнено про незмінність курсу України на шляху до імплементації антилегалізаційних директив Європейського Союзу та гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

За результатами проведеної зустрічі було досягнуто домовленостей щодо продовження взаємодії та плідної співпраці в сфері ПВК/ФТ.

Крім того, Держфінмоніторингом на адресу MONEYVAL направлено:

- статистику у сфері протидії фінансуванню тероризму;
- перший проект звіту до Керівництва з оцінки ризиків ФТ;
- інформацію щодо перешкод/викликів та ефективних механізмів у справах транскордонного повернення активів, що базується на засудженні;
- відомості про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення щодо ВК/ФТ в рамках проведення дослідження гендерної та економічної злочинності;
- заходи, що вживаються державами у сфері протидії фінансуванню тероризму;
- заходи, передбачених пунктом А Оперативного плану MONEYVAL щодо протидії фінансуванню тероризму та ін.

Також представники Держфінмоніторингу протягом 2019 року брали участь у таких заходах:

- робочих зустрічах з метою обговорення питань стосовно імплементації проекту Ради Європи «Посилення заходів для протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Україні» (19 березня та 26 липня 2019 року, м. Київ);
- 1-ому засіданні керівного комітету проекту «Посилення заходів щодо протидії ВК та ФТ в Україні» (2 жовтня 2019 року, м. Київ);
- семінарі «Розслідування та кримінальне переслідування відмивання коштів» (3-4 жовтня 2019 року, м. Київ);
- регіональному семінарі «Ефективне застосування цільових фінансових санкцій» (9-10 грудня 2019 року, м. Страсбург, Французька Республіка);
- тренінгу «проведення фінансових розслідувань та конфіскації незаконних активів» (16-17 грудня 2019 року, м. Київ).

Разом з тим, протягом 2019 року тривало співробітництво Держфінмоніторингу з Європейською Комісією в рамках інструменту технічної допомоги та обміну інформацією TAIEХ.

Так, в рамках TAIEХ, у період з 16 по 18 грудня 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у семінарі на тему «Управління ризиками на ринку цінних паперів в рамках протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму», який проходив у м. Київ.

9.1.4. Інші міжнародні заходи

9.1.4.1. Співробітництво з НАТО

У рамках співробітництва з НАТО, протягом 2019 року, за підтримки Програми професійної підготовки Україна-НАТО при офісі зв'язку НАТО, представники Держфінмоніторингу неодноразово брали участь у заходах НАТО, зокрема у:

- шести модулів річного модульного навчального курсу стосовно державної політики євроатлантичної інтеграції України «100 чемпіонів»;
- трьох засіданнях Комісії з питань координації євроатлантичної інтеграції України, на яких обговорювалися ключові питання щодо координації євроатлантичної інтеграції;
- Установчій зустрічі, у контексті розроблення проекту Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2020 рік та з метою удосконалення міжвідомчої координації у зазначеному процесі (29 березня 2019 року, м. Київ);
- чотирьох навчальних тренінгах стосовно впровадження методології «Управління, орієнтоване на результат» (RBM) у контексті розроблення проекту Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2020 рік (м. Київ);
- засіданні Комісії з питань координації євроатлантичної інтеграції з метою обговорення стану та перспективи співробітництва України з НАТО (31 жовтня 2019 року, м. Київ);
- консультаціях з міжнародними експертами з питань оцінки виконання Україною Річної національної програми під егідою Комісії Україна-НАТО на 2019 рік (5-8 листопада 2019 року, м. Київ).

9.1.4.2. Співробітництво з Європейським Союзом

Протягом 2019 року представники Держфінмоніторингу брали участь у наступних заходах:

- серії семінарів та робочих зустрічей проекту ЄС «EU-ACT»;
- семінари з питань планування та огляду (13 червня 2019 року, м. Київ);
- робочій зустрічі представників Держфінмоніторингу з експертом Проекту з моніторингу і підтримки кокаїнового маршруту, з метою обговорення питань стосовно участі Держфінмоніторингу в реалізації проекту «ДІЯ-ЄС» в Україні (16 липня 2019 року, м. Київ).

9.1.4.3. Співробітництво з Організацією Об'єднаних Націй (ООН)/Управлінням ООН з питань наркотиків і злочинності (UNODS)

Представники Держфінмоніторингу протягом 2019 року брали участь у наступних заходах:

- семінари з питань відмивання коштів (10-12 червня 2019 року, м. Відень, Австрійська Республіка);
- засіданні робочої групи експертів Паризького пакту з питань незаконних фінансових потоків, пов'язаних із незаконним обігом опіатів (27-28 червня 2019 року, м. Нью-делі, Республіка Індія) (рис. 9.6);
- регіональному семінарі «Розвиток Ринку криптовалют і пов'язані з цим ризики: наркотики, відмивання грошей, корупція» (25-27 вересня 2019 року, м. Мінськ, Республіка Білорусь);
- другій конференції з наркополітики «Стратегія в області наркотиків в Україні: реалізація та плани на 2020-2030» (27-29 листопада 2019 року, м. Київ);
- семінари з питань міжнародних мереж відмивання коштів (10-12 грудня 2019 року, м. Відень, Австрійська Республіка);
- семінари на тему «ПВК/ФТ і криптономіка» (19-21 грудня 2019 року, м. Київ).

Рис. 9.6. Учасники засідання робочої групи 27-28 червня 2019 року, м. Нью-делі, Республіка Індія

9.1.4.4. Співробітництво з Організацією за демократію та економічний розвиток – ГУАМ

Протягом 2019 року, представники Держфінмоніторингу брали участь у наступних заходах:

- засіданнях Робочої групи з кібербезпеки (22-23 січня, 19-20 грудня 2019 року);
- засіданнях Робочої підгрупи щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків (23-24 квітня, 19-20 листопада 2019 року);
- засіданнях Робочої підгрупи щодо боротьби з тероризмом (25-26 квітня, 21-22 листопада 2019 року);
- засіданнях Робочої підгрупи щодо боротьби з торгівлею людьми та нелегальною міграцією (7-8 травня 2019 року);
- засіданнях Робочої підгрупи з питань протидії корупції та відмиванню коштів (23-24 травня, 28-29 листопада 2019 року).

9.1.4.5. Співробітництво з Організацією за безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ)/ПФР Республіки Польща в рамках проєкту міжнародної технічної допомоги Республіки Польща

Протягом 2019 року Держфінмоніторингом здійснювалось співробітництво з ОБСЄ щодо погодження на національному рівні проєкту ОБСЄ «Допомога Україні у розробці Плану дій щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму».

Так, в рамках імплементації зазначеного проєкту, у період з 28 по 29 травня 2019 року, Держфінмоніторингом спільно

з ОБСЄ проведено Міжнародний науково-практичний семінар: «Національна система антилегалізаційного стримування: сучасні виклики та перспективи розвитку», що проходив у м. Харків (рис. 9.7).

У період з 2 по 4 липня 2019 року, представники Держфінмоніторингу за сприяння Координатора проєктів ОБСЄ в Україні взяли участь у навчальному візиті до ПФР Королівства Іспанії, з метою обміном досвідом та посиленню міжнародної співпраці, що проходив у м. Мадрид, Королівство Іспанії (рис 9.8).

У період з 22 по 23 липня 2019 року, представники Держфін-

моніторингу взяли участь у семінарі щодо розслідувань злочинів пов'язаних з використанням криптовалют, що проходив у м. Київ.

У період з 12 по 13 грудня 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у тематичному заході «Проактивні підходи спеціальних органів у боротьбі з організованою злочинністю», який проходив у м. Київ.

Також, за сприяння та підтримки Координатора проєктів ОБСЄ в Україні був підготовлений звіт за результатами другої Національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.

Водночас, у рамках проєкту

Республіки Польща «Підтримка української системи боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму», з метою

обміну досвідом та зміцнення системи ПВК/ФТ, представники Держфінмоніторингу, у складі делегації України, здійснили

навчальний візит до Республіки Польща у період з 18 по 22 листопада 2019 року.

Рис. 9.7. Відкриття семінару

Рис. 9.8

9.1.4.6. Співробітництво у рамках проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI)

Протягом 2019 року за сприянням проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), в рамках розбудови інституційної спроможності Держфінмоніторингу у сфері ПВК/ФТ, представники Держфінмоніторингу взяли участь у шістнадцяти навчальних спеціалізованих ІТ-курсах.

Крім того, за сприяння проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) представники Держфінмоніторингу брали участь у заходах Егмонтської групи підрозділів фінансових розвідок:

- засіданнях Робочих груп Егмонтської групи підрозділів фінансових розвідок, які проходили у м. Джакарта, Індонезія у період з 28 по 30 січня 2019 року;
- засіданнях Робочих груп та Пленарному засіданні Егмонтської групи підрозділів

фінансової розвідки, які проходили у м. Гаага, Королівство Нідерланди у період з 30 червня по 4 липня 2019 року;

- засіданні робочої групи у рамках проекту «Широкомасштабні транскордонні схеми з відмивання грошей», яке проходило у м. Кельні, Федеративна Республіка Німеччина у період з 12 по 13 листопада 2019 року.

Також, 5 лютого та 5 березня 2019 року, відбулися робочі зустрічі представників Держфінмоніторингу з представниками проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), з метою обговорення формування реєстру банківських рахунків в Україні.

У період з 25 по 29 березня 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у семінарі «Взаємна правова допомога та використання офшорних юрисдикцій для приховання бенефіціарної власності», який проводився Базельським інститутом за спри-

яння проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), який проходив у м. Київ.

22 травня та 21 листопада 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у чергових засіданнях Наглядового комітету Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні, які проходили у м. Київ.

У період 27 по 28 травня 2019 року, представник Держфінмоніторингу за сприяння проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) взяв участь у конференції «Як покращити ефективність БР 11?», яка проходила у м. Рига, Республіка Латвія.

Разом з тим, у період з 23 по 25 жовтня 2019 року, Держфінмоніторингом спільно з проектом «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI) та ОБСЄ проведено семінар «Оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму: національний та антикорупційний контекст», що проходив у м. Чернівці (рис. 9.9).

Рис. 9.9. Учасники семінару

Водночас, у період з квітня по листопад 2019 року, відбулося чотири зустрічі представників Держфінмоніторингу з представниками Антикорупційної Ініціативи ЄС в Україні, з метою обговорення поточного стану співпраці та подальших напрямків її розвитку.

Також, 16 грудня 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у засіданні стосовно презентації результатів середньострокової оцінки Антикорупційної Ініціативи ЄС, що проходила у м. Київ.

Крім того, за сприяння проекту «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні» (EUACI), здійснено публікацію та переклад англійською мовою типологічного дослідження Держфінмоніторингу за 2018 рік.

9.1.4.7. Міжнародні заходи загального характеру

13 лютого 2019 року, відбулася робоча зустріч представників Держфінмоніторингу з Головою офісу з питань запобігання та боротьби з відмиванням коштів Республіки Молдова, з метою обговорення питань щодо співробітництва в рамках діяльності Комітету (MONEYVAL), яка проходила у м. Київ.

21 березня 2019 року, відбулася робоча зустріч представників Держфінмоніторингу з представниками Міжнародного центру з повернення активів, з метою обговорення питань пов'язаних із законодавчими змінами, проблемами та викликами розслідування корупційних правопорушень в Україні, яка проходила у м. Київ.

За сприяння посольств США та Казахстану представник Держфінмоніторингу взяв участь в якості інструктора у курсі з фінансових розслідувань для працівників правоохоронних органів (25-26 квітня 2019 року, м. Нур-Султан, Казахстан) та в якості інструктора у конференції щодо боротьби з відмиванням коштів для приватного сектору (1-2 серпня 2019 року м. Алмати, Республіка Казахстан).

У період з 28 по 30 жовтня 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у засіданні Міжнародної робочої групи фінансових розвідок (IFIT) щодо справи відносно ABLV Bank, який проходив у м. Рига, Латвійська Республіка.

19 червня 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у семінарі щодо протидії гібридним загрозам у фінансовому секторі, який проходив у м. Гельсінкі, Республіка Фінляндія.

У період з 23 по 25 жовтня 2019 року, представник Держфінмоніторингу взяв участь у семінарі «Унікальний закон про боротьбу з компаніями-поштовими скриньками: прозорість бенефіціарної власності», який проходив у м. Братислава, Словацька Республіка.

У період з 7 по 11 листопада 2019 року 2019 року, з метою обміну досвідом відбувся навчальний візит представників ПФР Республіки Азербайджан до Держфінмоніторингу, який проходив у м. Київ.

У період з 19 по 20 листопада 2019 року, представники Держфінмоніторингу взяли участь у семінарі «Виявлення випадків протизаконної передачі чутливих технологій Ірану», який проходив у м. Одеса.

9.2. Обмін інформацією з іноземними підрозділами фінансової розвідки

Держфінмоніторинг забезпечує взаємодію та інформаційний обмін з компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, діяльність яких спрямована на ПВК/ФТ.

За 2019 рік Держфінмоніторинг, на забезпечення організації взаємодії та інформаційного обміну з компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями, співпрацював зі 79 ПФР.

Протягом 2019 року Держфінмоніторингом направлено 356 запитів до 61 ПФР іноземних держав та отримано 335 відповідей на запити від 55 ПФР іноземних держав. Також, Держфінмоніторингом було отримано 287 запитів від 50 іноземних ПФР та надано 287 відповідей до 50 ПФР іноземних держав (рис 9.10).

У 2019 році Держфінмоніторингом найбільш активний обмін інформацією здійснювався з:

- ПФР Латвії (відправлено 50 запитів);
- ПФР Кіпру (відправлено 30 запитів);
- ПФР Швейцарії (відправлено 26 запитів);
- ПФР Німеччини (відправлено 21 запит),
- ПФР Польщі (відправлено 20 запитів).

Водночас, у 2019 році найбільшу кількість запитів отримано від:

- ПФР Латвії (отримано 58 запитів);
- ПФР Польщі (отримано 29 запитів);
- ПФР Литви (отримано 14 запитів);
- ПФР Молдови (отримано 12 запитів).

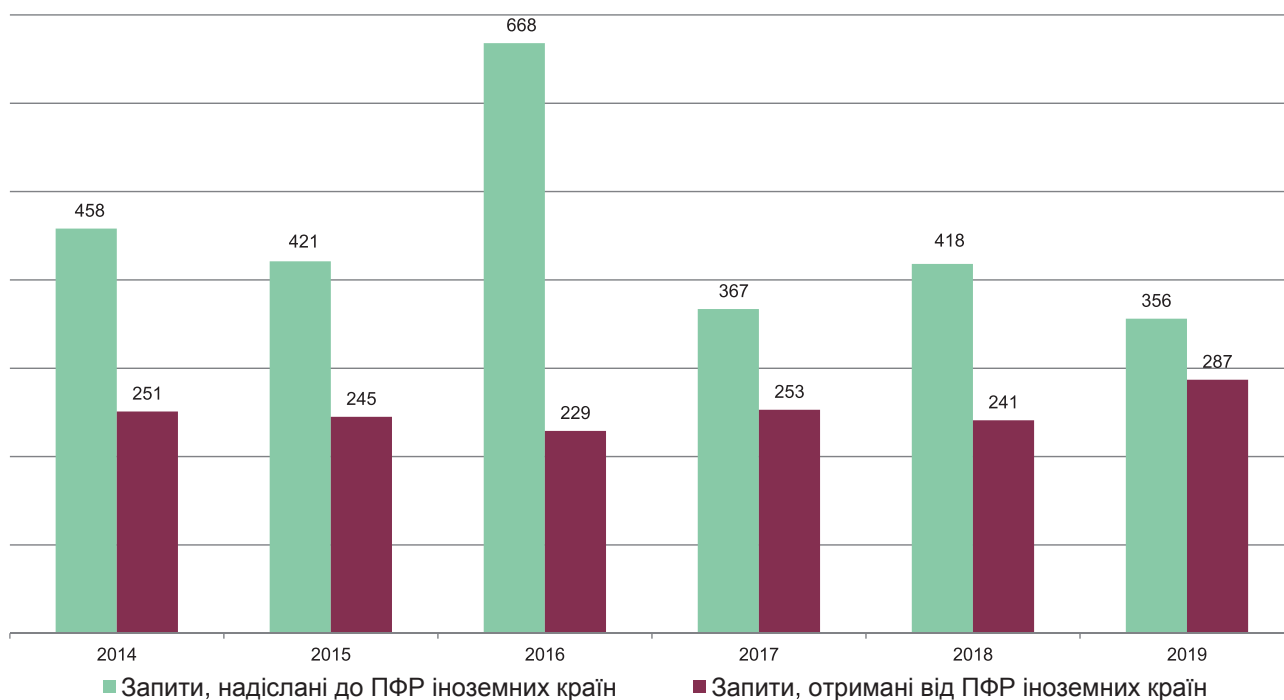

Рис. 9.10. Обмін інформацією з ПФР іноземних держав

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2020 РОЦІ

Стратегічна ціль 1

Проведення аналізу фінансових операцій, співпраця, взаємодія та інформаційний обмін з правоохоронними та іншими державними органами

Шляхи реалізації:

Проведення стратегічного аналізу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою у ВК/ФТ

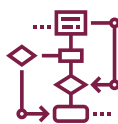

Запобігання вчиненню терористичних актів та терористичної діяльності шляхом своєчасного виявлення та ефективного блокування джерел їхнього фінансування

Надання правоохоронним/розвідувальним органам узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та співпраця з державними регуляторами

Стратегічна ціль 2

Дослідження методів та фінансових схем ВК/ФТ та надання до правоохоронних та розвідувальних органів узагальнених матеріалів

Шляхи реалізації:

Здійснення дослідження методів та фінансових схем ВК/ФТ та доведення їх до відома учасників системи ПВК/ФТ

Виявлення фактів фінансування діяльності терористичних організацій, контрабандних операцій, каналів нелегальної міграції, незаконного переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, товарів, коштів, дорогоцінних металів та каміння, що можуть бути пов'язані з ВК/ФТ

Виявлення фактів приховування чи маскуванню незаконного походження доходів, визначення джерел їх походження, місцезнаходження і переміщення, напрямів використання

Стратегічна ціль 3

Удосконалення міжвідомчої взаємодії між органами державної влади – учасниками національної системи фінансового моніторингу та надання методологічної, методичної та іншої допомоги СДФМ

Шляхи реалізації:

Координація забезпечення реалізації Плану дій щодо удосконалення національної системи ПВК/ФТ за результатами 5-го раунду оцінки України Комітетом MONEYVAL, підготовка та представлення Другого Звіту про прогрес

Проведення на постійній основі засідань Ради з питань ПВК/ФТ (постанова КМУ №613 від 08.09.2016) та робочих груп з розгляду проблемних питань СДФМ

Забезпечення розробки та провадження комплексної адміністративної звітності у сфері ПВК/ФТ

Формування змін до переліку осіб, які пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, забезпечення його оновлення та доведення до відома суб'єктів фінансового моніторингу

Опрацювання та погодження проектів нормативно-правових актів СДФМ з питань ПВК/ФТ

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ У 2020 РОЦІ

Стратегічна ціль 4

Забезпечення функціонування
та розвитку ІСФМ

Шляхи реалізації:

Модернізація єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Забезпечення функціонування єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Стратегічна ціль 5

Участь
в міжнародному співробітництві

Шляхи реалізації:

Забезпечення ефективного співробітництва з міжнародними організаціями та установами

Організація міжнародних навчальних заходів та обміну досвідом

Укладання міжнародних договорів міжвідомчого характеру з ПФР іноземних країн

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік прийнятих у 2019 році нормативно-правових актів, розроблених Держфінмоніторингом

1. Постанова Кабінету Міністрів від 14.08.2019 №699 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. №613».
2. Наказ Міністерства фінансів України від 04.03.2019 №96 «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 04 квітня 2019 р. за №350/33321.
3. Наказ Міністерства фінансів України від 08.04.2019 №142 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства фінансів України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13 травня 2019 р. за №490/33461.
4. Наказ Міністерства фінансів України від 19.08.2019 №347 «Про затвердження методики оцінювання роботи із забезпечення прав осіб з інвалідністю в Державній службі фінансового моніторингу», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2019 р. за №1120/34091.
5. Наказ Міністерства фінансів України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України від 11.03.2019 №103/162/384 «Про затвердження Порядку надання та розгляду узагальнених матеріалів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 08 квітня 2019 р. №368/33339.
6. Наказ Міністерства фінансів України та Державного бюро розслідувань від 12.09.2019 №376/255 «Про затвердження Порядку подання Держфінмоніторингом Державному бюро розслідувань узагальнених (додаткових) матеріалів та отримання Держфінмоніторингом інформації про хід їх розгляду», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30 вересня 2019 р. за №1069/34040.

Додаток Б

Перелік скорочень

- **FATF** – Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей
- **MONEYVAL** – Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму
- **Базовий Закон** – Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»
- **ВК/ФТ** – легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення
- **ВНУП** – визначені нефінансові установи та професії
- **ГПУ** – Генеральна прокуратура України
- **Держфінмоніторинг** – Державна служба фінансового моніторингу України
- **ДБР** – Державне бюро розслідувань
- **ДФС** – Державна фіскальна служба України
- **ЄДР** – Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань
- **ЄС** – Європейський Союз
- **ІСФМ** – Єдина інформаційна система у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення
- **КБВ** – кінцевий (-і) бенефіціарний (-і) власник (-и) (контролер (-и))
- **МВС** – Міністерство внутрішніх справ України
- **МЗС** – Міністерство закордонних справ України
- **Мінфін** – Міністерство фінансів України
- **Мін'юст** – Міністерство юстиції України
- **НАБУ** – Національне антикорупційне бюро України
- **НБУ** – Національний банк України
- **НОР** – Національна оцінка ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму
- **НПУ** – Національна поліція України
- **ОБСЄ** – Організація з безпеки та співробітництва в Європі
- **ПВК/ФТ** – запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення
- **ПФР** – підрозділ фінансової розвідки
- **СБУ** – Служба безпеки України
- **СДФМ** – суб'єкт державного фінансового моніторингу
- **СПФМ** – суб'єкт первинного фінансового моніторингу

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
УКРАЇНИ**

вул. Білоруська, 24
м. Київ, 04050, Україна

тел: (+38044) 594 16 01

факс: (+38044) 594 16 00

e-mail: fiu@fiu.gov.ua

<https://fiu.gov.ua>